



Utviding av Jotunheimen nasjonalpark

Utredningsområde Valdresflye, Øystre Slidre kommune

Fagrapport om landbruk, friluftsliv og infrastruktur i forbindelse med en mulig utvidelse av Jotunheimen nasjonalpark i Øystre Slidre kommune



Foto: Øystre Slidre fjellstyre, Anne Frugård

Notatet er laget av Øystre Slidre Fjellstyre v/Anne Frugård og Nina Thon på oppdrag fra Statsforvalteren i Innlandet, og ble ferdigstilt juni 2025

Innledning

Ordfører i Vågå kommune tok høsten 2023 kontakt med ordfører i Øystre Slidre kommune for å vurdere om det kunne være aktuelt for Øystre Slidre kommune å revurdere saken om supplerende vern. Bakgrunnen for dette er at Vågå kommune har fattet vedtak om vurdering av supplerende vern av Jotunheimen nasjonalpark. Området som Vågå kommune ønsker å få vurdert, grenser til Øystre Slidre kommune langs Leirungsåe.

Øystre Slidre kommune behandlet saken og kommunen mente at Leirungsåe ville være en unaturlig grense for et eventuelt supplerende vern. Verneverdiene følger ikke nødvendigvis vassdraget, og det er trolig at det finnes tilsvarende verneverdier på begge sider av Leirungsåe.

I Øystre Slidre kommunestyret ble det 25. april 2024 gjort følgende vedtak:

«Kommunestyret er positive til å få vurdert eit utvida vern av Jotunheimen nasjonalpark på følgjande vilkår:

- Området vert avgrensa til det som i saka vert omtalt som alternativ 3.
- Å delta i ei vurdering av utvida vern inneber ingen forpliktingar til å vera positiv til vern.
- Eit eventuelt vern må kunne vidareføre dagens bruk av området.
- Forvaltning av eit verneområdet må skje på ein lite byråkratisk måte.
- Eit vern må legges til rette for auka lokal verdiskaping, m.a. for verksemdar som leverer av naturbaserte opplevingar.»

På bakgrunn av dette vedtaket har Øystre Slidre fjellstyre fått i oppdrag fra Statsforvalteren å lage en fagrapport/nota om landbruk, tamrein, jakt og fiske, veger, bygninger/anlegg for den aktuelle utvidelsen av Jotunheimen nasjonalpark i Øystre Slidre kommune.



Oppdraget fra Statsforvalteren:

Landbruksinteresser

Oppdraget omfatter en gjennomgang og beskrivelse av landbruksinteresser som er knyttet til utredningsarealene. Dette omfatter beitebruk, herunder storfe og småfe, samt områdenes betydning for tamreindrift. Vi ønsker beskrevet om det er faste innretninger (sanketrøer, gjerder, salsteinplasser ol) som er innenfor det foreslåtte områdene og om det er knyttet behov for motorferdsel i utmark for å betjene anleggene/innretningene.

Jakt

Vi ønsker en beskrivelse av omfanget av jakt i området, hvilke arter er det åpnet jakt for mv. samt statistikk som viser uttak historisk dersom dette er tilgjengelig. Vi regner med at det ikke finnes tall for de delområdene som skal utredes for vern, men hvis det finnes tall for større områder der delområdene inngår kan dette framlegges. Statsforvalteren presiserer at jakt og fiske vil skje i en eventuell nasjonalparkutvidelse.

Fiske

Vi ønsker en beskrivelse av omfanget av fiske i området både med garn og stangfiske – og event om andre redskaper er tillatt. Gjerne en beskrivelse av historikk mht garnfiske i Fisketjørna. Hvilke fiskeslag inngår i de aktuelle vannene, og om det settes ut fisk osv vil være relevant kunnskap å få fram.

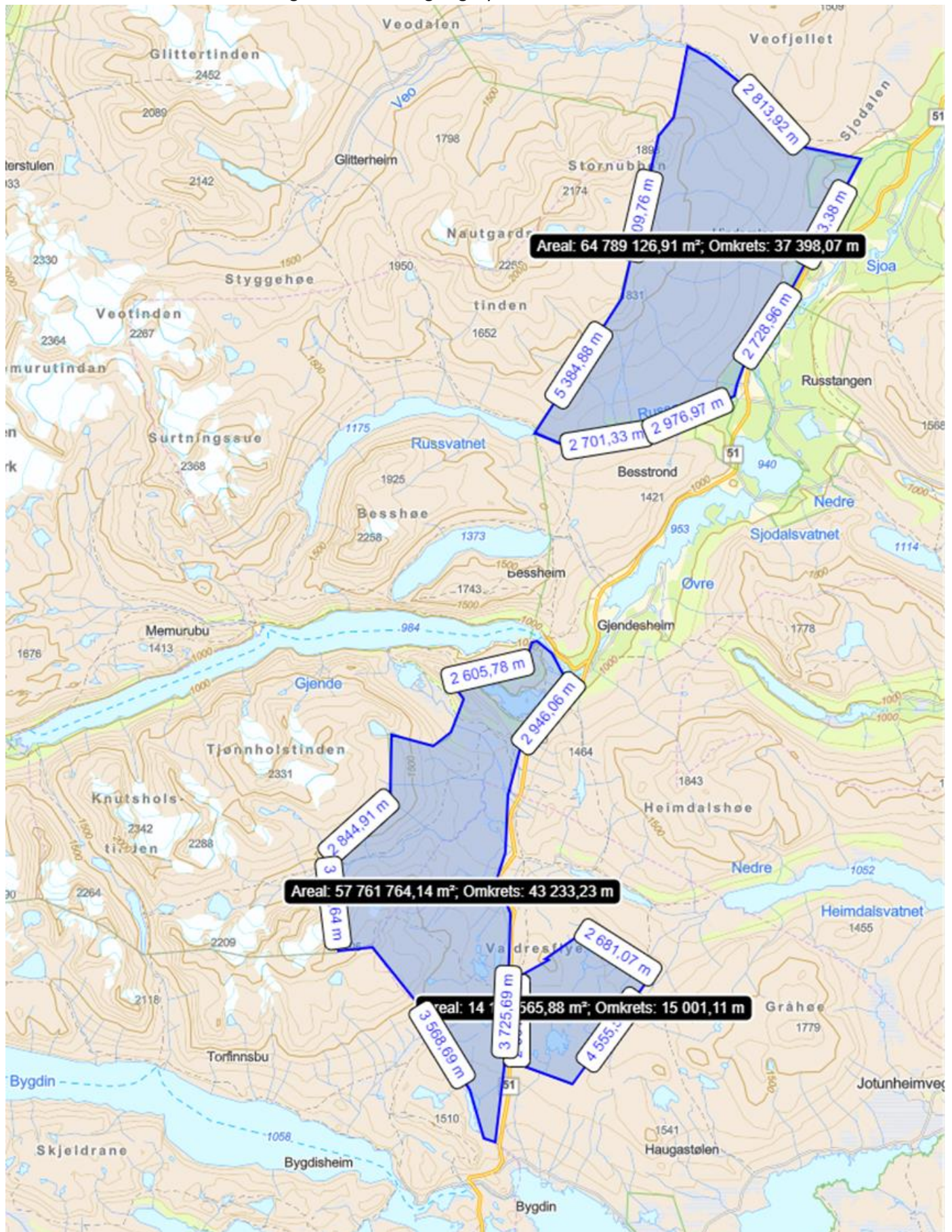
Veger/bygninger og anlegg

Det er ønskelig med en beskrivelse av veger, parkeringsplasser, rasteplasser, bygninger og eventuelle andre anlegg som ikke er beskrevet under punktet landbruk foran.

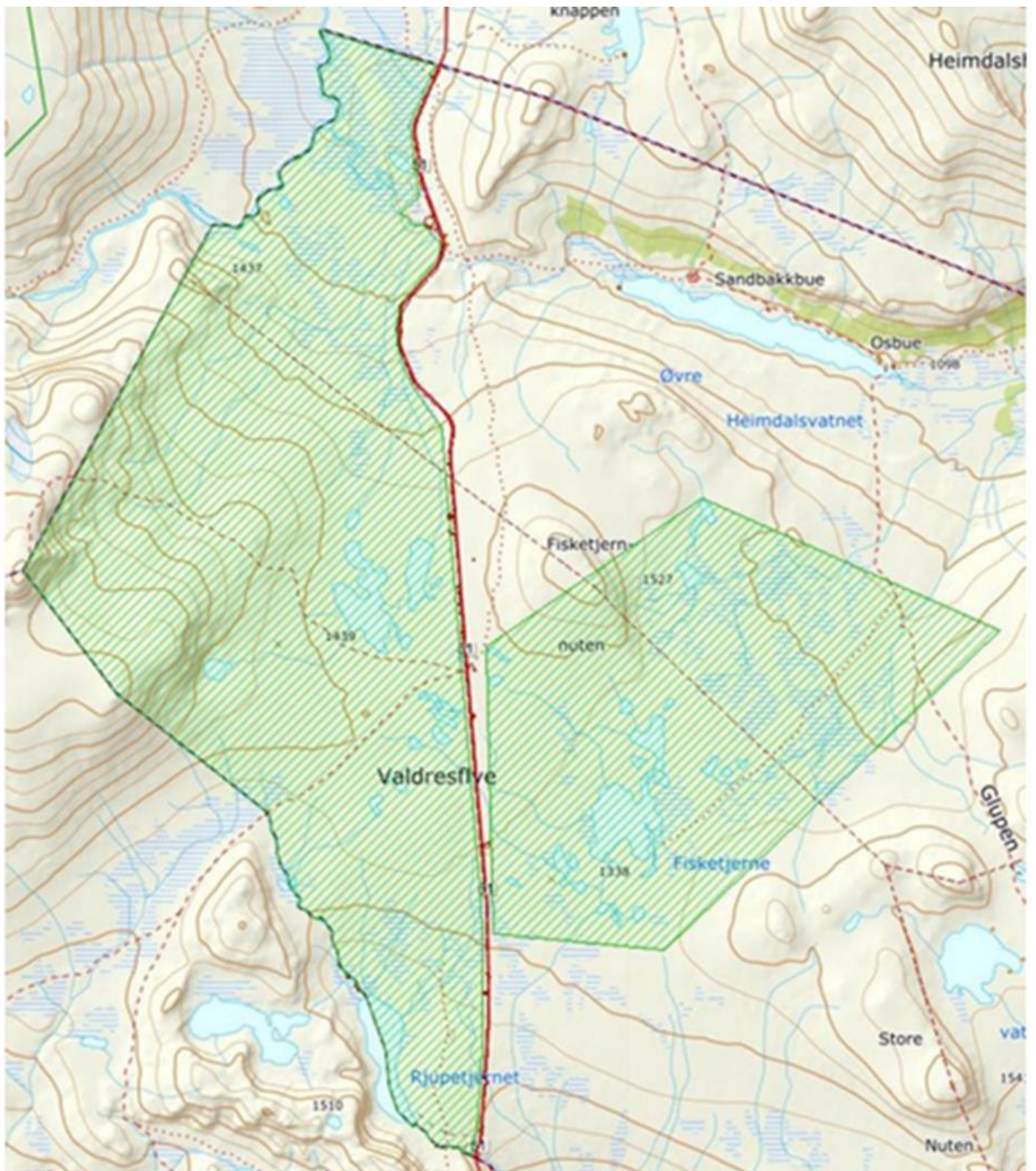
Områdebeskrivelse - utredningsområde Valdresflye

Valdresflye ligger mellom Jotunheimen Nasjonalpark og Langsua Nasjonalpark og består av lignende vegetasjonstyper og økologi som deler av begge nasjonalparker. Deler av området Valdresflye er foreslått som en utvidelse av Jotunheimen Nasjonalpark.

Kart 1. Oversiktskart over utredningsområdene i Vågå og Øystre Slidre.



Kart 2. Kart over utredningsområdet i Øystre Slidre (utredningsområde i grønn skravur).



Valdresflye er store deler av året et lett tilgjengelig friluftsområde, og et stort utfarts og gjennomfartsområde både om sommeren og i perioden som vegen er åpen på vinteren. Valdresflye er den delen av statsallmenningen som flest er innom, det er et landskap nesten uten visuelle forstyrrelser (bygg/installasjoner). Valdresflye er også et sårbart høyfjellsområde, kanskje spesielt med tanke på fugleliv.

Siden området er lite påvirket av utbygning (veier, høyspenningslinjer, hytter osv.) må dette område sees som en god korridor for migrasjon av dyr og planter mellom de to verneområder. På grunn av historiske tiltak i miljøforvaltning har Langsua Nasjonalpark tapt en del fjelltypiske pattedyrarter (f.eks. fjellrev), som kan reetablere seg fra Jotunheimen Nasjonalpark. For artene som allerede finnes i begge nasjonalparker er slike migrasjonskorridorer ekstremt viktige fordi det sikrer bytte av genetisk arvemateriale som langvarig sikrer overlevelse av sårbare fjellarter. For å ta vare på denne funksjonen som vital migrasjonskorridor bør ikke bruken eller utbygningen økes.

Områdebruk - utredningsområde Valdresflye

Landbruksinteresser

Stølsdrift og utmarksbeite

Det finnes ingen støler innenfor utredningsområde, men området er sporadisk beitet av ku og sau. Iblant kommer også noen melkekyr (fra Bygdinområdet). De siste årene har beitebrukere lagt merke til at beitedyr bruker mer høyereliggende områder enn før, og de tror at det kan ha noe med endring av vegetasjonen.

Det er ett beitelag i dette område, Valdresflye Beitelag org.nr. 933114600. Beitelaget er stiftet januar 2024 og det er ca 10 medlemmer. Ole Steinde er leder i beitelaget pr. desember 2024. Beitelaget har ingen saltsteiner eller gjeterbuer innenfor utredningsområde, og de har derfor ikke hatt behov for motorferdsel i utredningsområdet. Det kan være aktuelt å bruke drone i forbindelse med sinking og tilsyn.



Foto: Ole Thomas Steinde

Ifølge innrapporterte tall til Statsforvalteren ble det sluppet følgende antall beitedyr i regi av Valdresflye beitelag i fjor:

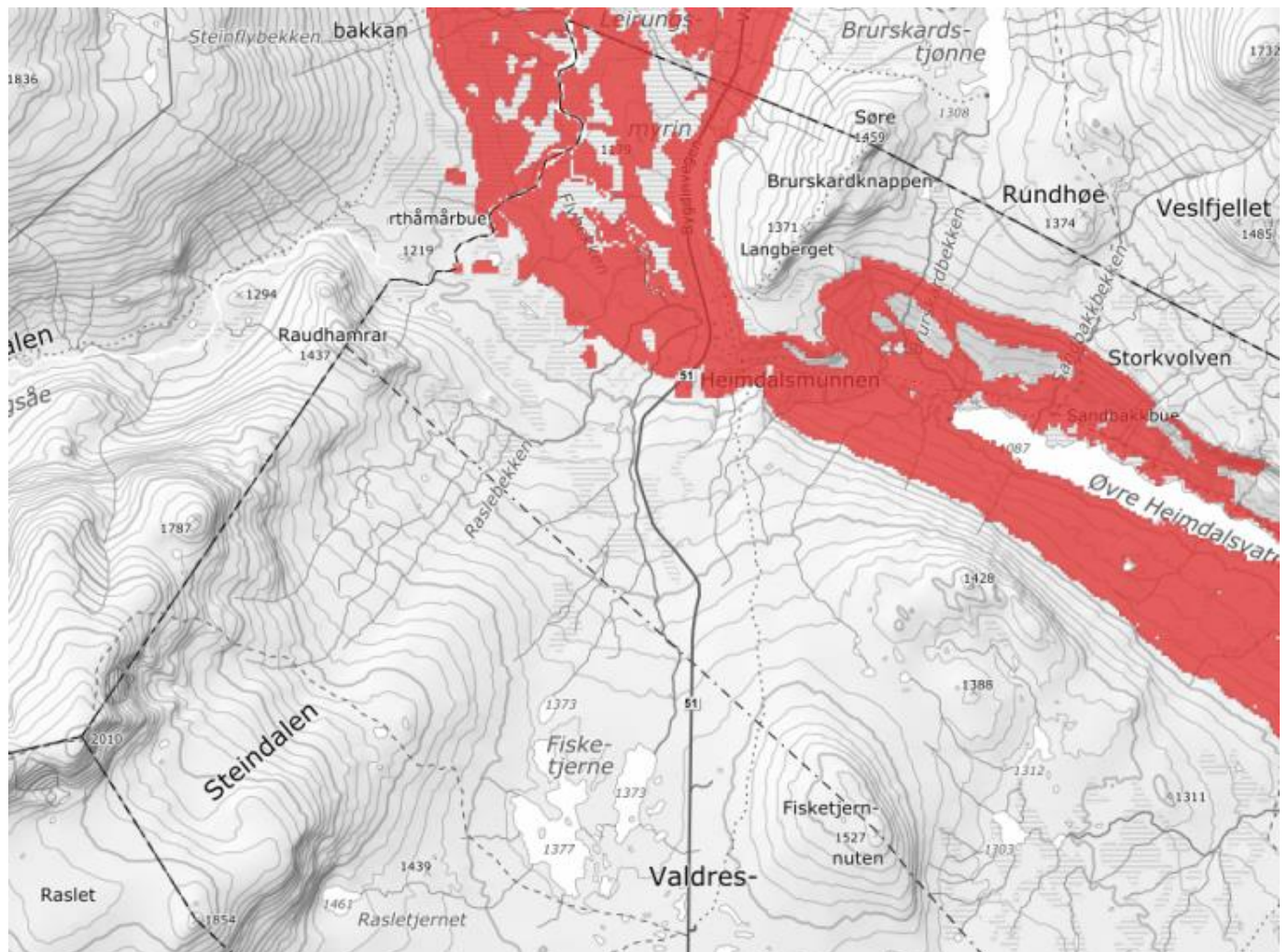
Tabell 1. Beitelag	Sau	Lam	Sau + Lam	Storfe	Geit
VALDRESFLYE BEITELAG	166	316	482	120	0

Melkebesetninger (ku/geit) har slik vi har forstått det ikke samme behov for å være med i et beitelag fordi de bl.a. er dekket inn på annet vis dersom det for eksempel blir rovvilttap. I samme område som dette beitelaget dekker er det også to melkegeitbesetninger og flere melkekubesetninger som ikke er med i noe beitelag. En ammegeitbesetning er også på plass fra beitesesongen 2025. Tallene er derfor minimumstall og gir ikke et fullstendig bilde av hvor mange beitedyr det er i området som beitelaget dekker.

Skogbruk

Det er ikke skog innenfor utredningsområde, det har derfor ikke vært aktuelt å ta ut ved. Kartverktøyet til Kilden NIBIO viser at nordre del av utredningsområde kan ha potensiale for gjengroing. Innenfor en lengre tidshorisont kan det derfor bli aktuelt å ta ut ved i området.

Kart 3. Røde områder viser områder med potensiale for gjengroing.

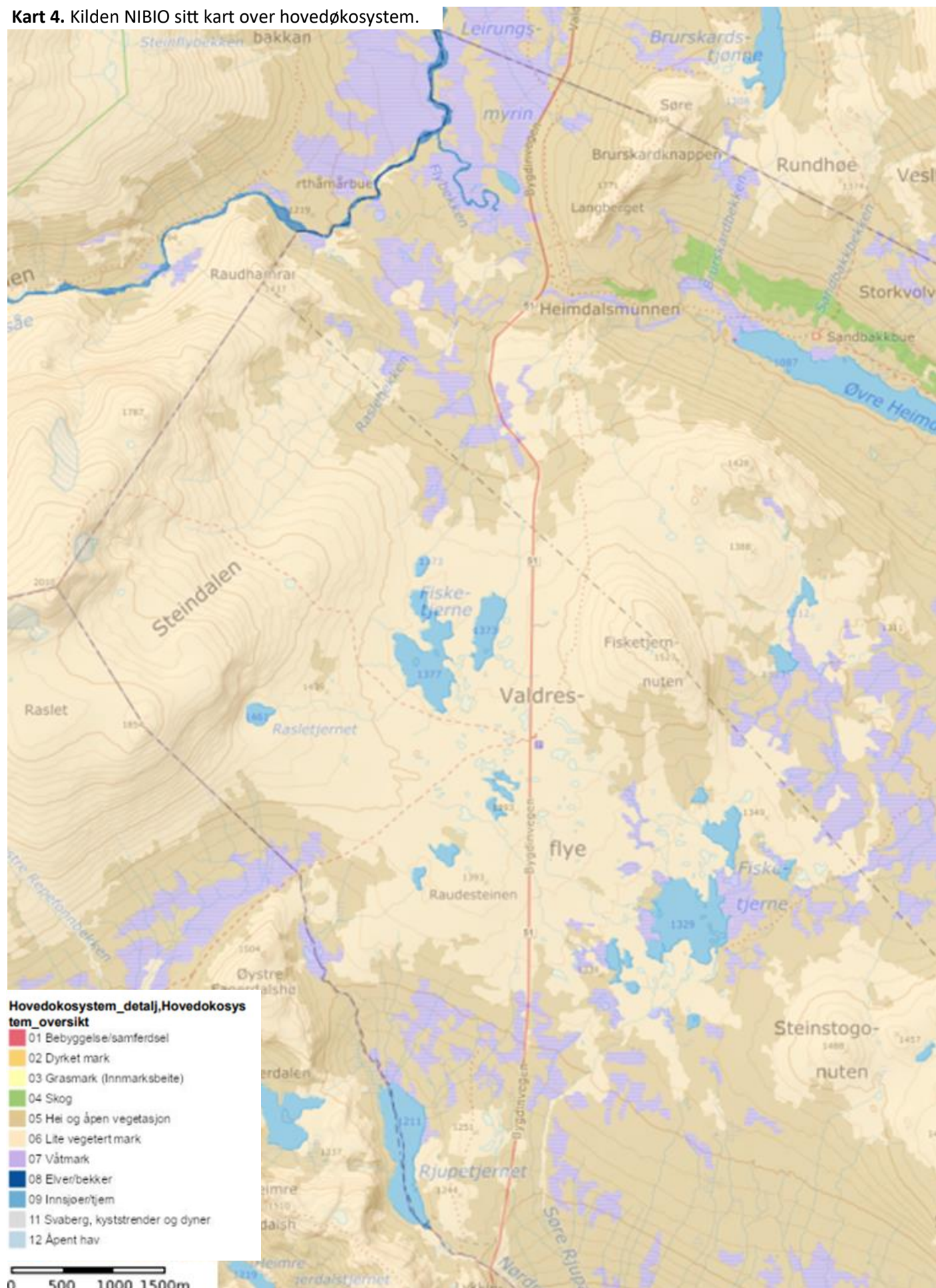


«Hula ved vegen»

Det ligger et lite byggverk ca 100m øst for FV51 på Valdresflye. Innsiden er bare 1-2 kvm, og vi kjenner ikke til hvorfor det er bygget. Kanskje er dette noe som er bygget i forbindelse med krigen eller i forbindelse med når vegen ble bygget?

Det er ikke utarbeidet vegetasjonskart innenfor utredningsområdet, men Kilden NIBIO sitt kart over hovedøkosystem viser at utredningsområdet hovedsakelig består av lite vegetert mark, hei og åpen vegetasjon, våtmark og innsjø/tjern.

Kart 4. Kilden NIBIO sitt kart over hovedøkosystem.



Tamrein

Vågå Tamrein AS ble stiftet i 1942 og benytter områder i Sel, Vågå, Øystre Slidre og Vang kommuner i ulike deler av året. Det er inngått egne leieavtaler mellom Vågå Tamrein AS og de ulike rettighetshaverne som formaliserer denne bruken. Vinterflokkene teller cirka 2300 dyr, og hvert år slaktes omtrent 1600-1700 dyr. For 10 år om gangen leier fjellstyret ut tamreinbeite i området til Vågå Tamrein AS. Gjeldende beiteavtale er for perioden 2024-2034.

Vågå Tamrein AS har rett til å beite med 2300 vinterrein + kalv i hele beiteområdet fra 1. september til 31. mai. Den delen av utredningsområde som ligger vest for fylkesvei 51 er utleid til tamreinlaget hele året, mens den delen av utredningsområde som ligger øst for fylkesvei 51 fungerer som buffersone. Med buffersone menes at det ikke er et ordinært beiteområde, men området er ment som del av kalvingsområde, og skal i tillegg være et bufferområde mot stølsområdene ved Vinstre. Bruken av området er basert på et gjensidig tillitsforhold mellom partene, og er ikke pålagt restriksjoner.

Det er ingen tvil om at Valdresflye har stor betydning som sommer og høstbeite for Vågå Tamrein AS. Selv om rein-driften bruker relativt faste områder, kan rein i noen tilfeller også bruke områder utenom den faste bruken. Hind-flye og Leirungsdalen er primært sommar- og høstbeiteområder, som på samme måte som andre områder de benytter til beite, har en viktig verdi. Flokkstørrelsen er etter mange års erfaring «nøye» tilpasset beiteområdene den lever i. Å øke størrelsen på flokken vil kreve et større beiteareal.

Det er generelt lite bruk av barmarkskjøretøy i reindriften. Bruk av drone og helikopter reduserer behovet for å bruke barmarkskjøretøy, det er derfor viktig at eventuelle verneforskrifter tilpasses denne bruken. Som følge av økt turisme i området, har tamreinlaget de siste årene brukt mye tid på å temme reinen. Derfor er de nå generelt lite plaget av unnavikelsesatferd fra ferdsel og annen aktivitet i nasjonalparken (Jotunheimen). En ulempe med en tam reinflokk er at den er vanskelig å «jage» vekk fra områder den ikke skal være i (Bakke, 2024).

Snøskuter brukes hyppig til gjeting av rein i hele området. På barmark blir reinen gjettet til fots, med bruk av hund og drone. For samling av rein til høstslakt benyttes helikopter. Både snøskuter, helikopter og drone brukes aktivt i de to utredningsområdene. Drone blir brukt ved behov der reinen til en hver tid oppholder seg. Utredningsområdet er stort sett forholdsvis flatt og oversiktlig og synlig fra FV 51, og derfor er det mindre behov for å bruke drone for å observere reinen her, men drone kan bli brukt for å drive reinen.

Vågå Tamrein AS har dispensasjon fra nasjonalparkstyret i Jotunheimen for bruk av drone, dronebruk skal der i utgangspunktet avgrenses til perioden fra midten av juni til ut oktober, men kan i særlige tilfeller også brukes på vinteren hvis det er mistanke om at det er dyr som står utilgjengelig i bratt lende.

Foto: Øystre Slidre fjellstyre, Reidar Gran



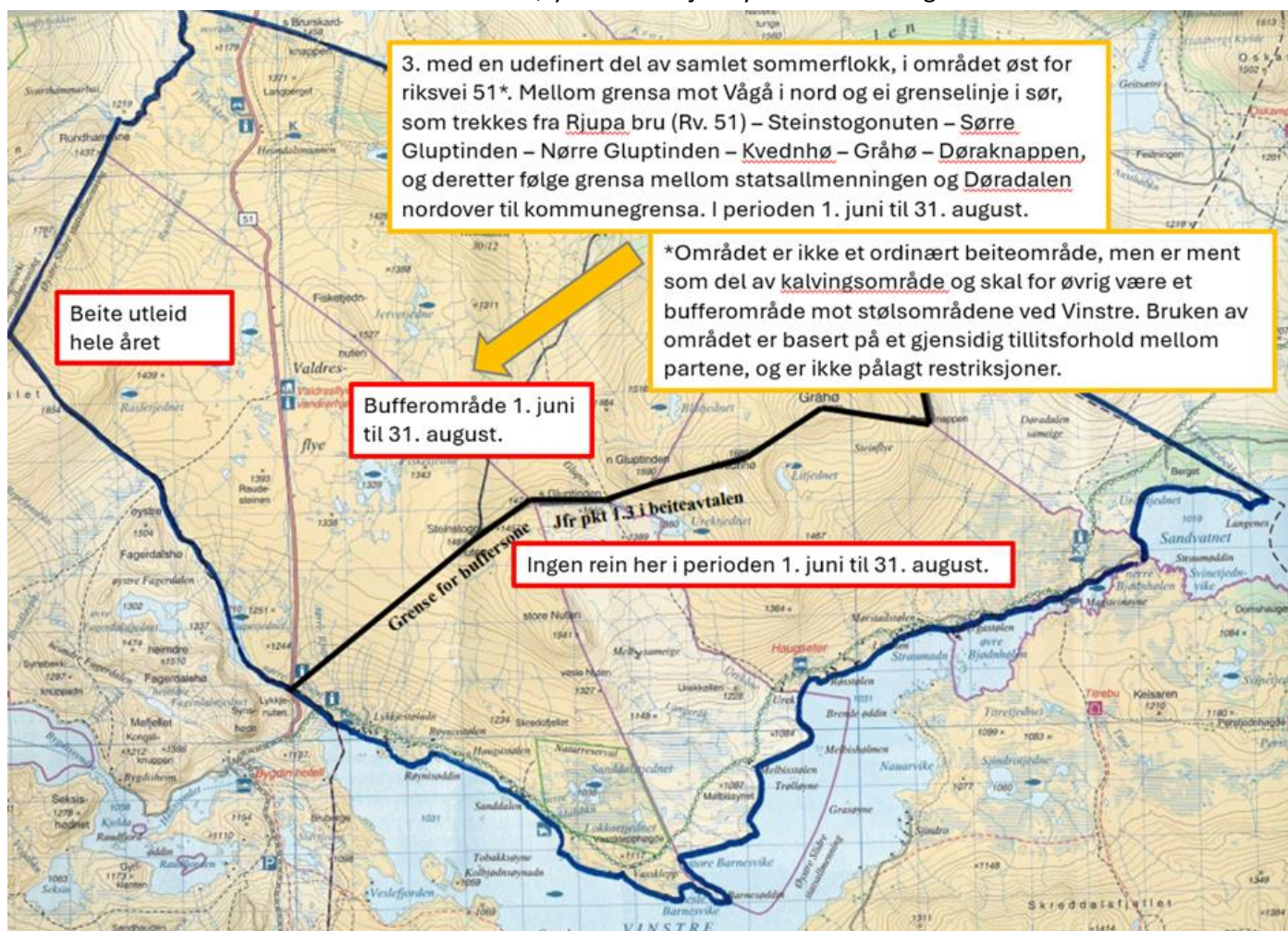
Det meste av kalvinga skjer innerst i Sjodalen, i området rundt Griningsdalen. I løpet av våren og sommeren sprer flokken seg, og det meste trekker mot Valdresflya, i områdene mellom Gjende og Bygdin. Her kan de ofte stå høyt til fjells.

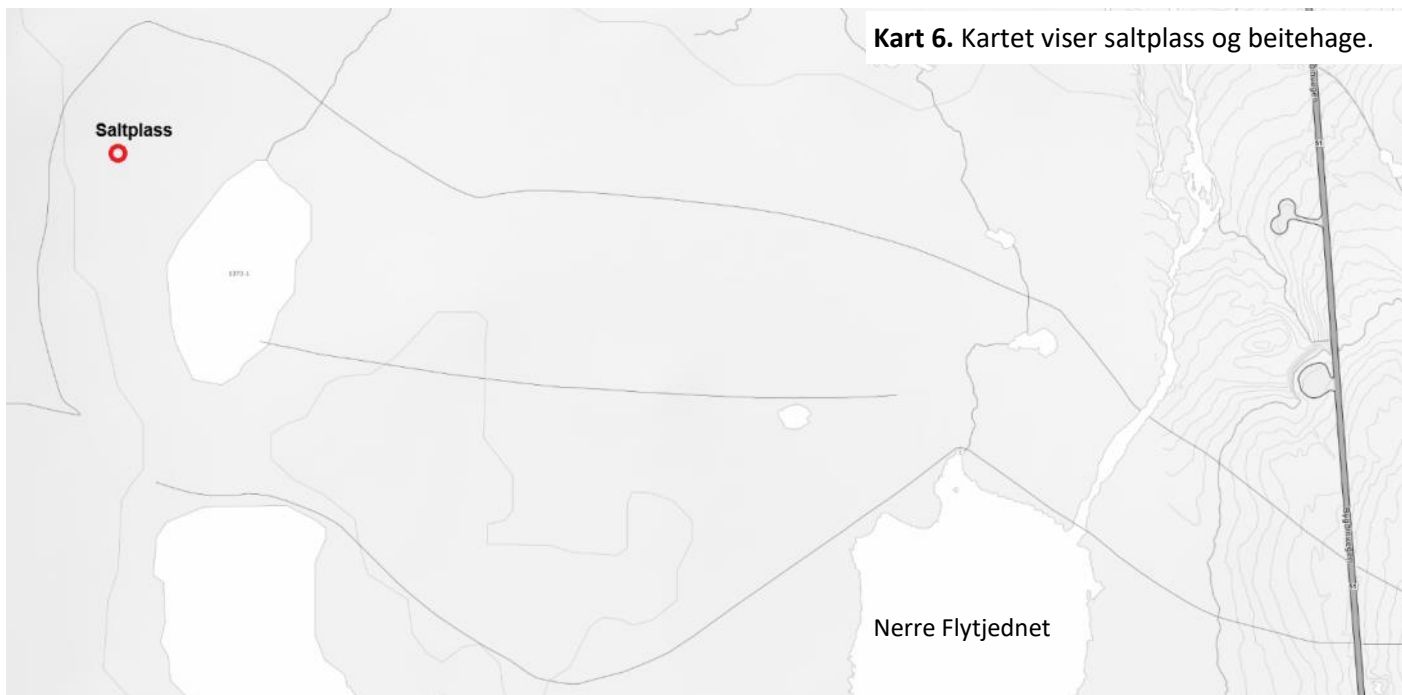
Mot slutten av august starter arbeidet med å samle flokken til høstslakt og kalvmerking. Da drives reinen mot slakte- og gjerdeanlegget på toppen av Valdresflya ved riksvei 51 i Øystre Slidre kommune. Det meste av dette arbeidet foregår til fots, men helikopter benyttes i den siste fasen av «inntaket». Mesteparten av kalvene slaktes, mens de tyngste kalvene merkes og slippes ut igjen. I tillegg slaktes simler over 10 år under høstslaktingen.

Etter slakting trekker reinen for det meste nordover på østsiden av Sjodalen, mot Refjellet. På denne tiden av året trekker reinen ofte ned i skogen, spesielt i området Murudalen (Sel og Nord-Fron kommune), og det er mye arbeid med å holde reinen innenfor det avsatte beiteområdet.

Når det er føre for å bruke snøskuter, blir flokken samlet igjen for vinterslakt. Da blir flokken drevet mot slakte- og gjerdeanlegget ved Fuglsetrene, innenfor Randsverk. Denne slaktingen skjer stort sett i midten av desember, så lenge vær og føre tillater det. Under vinterslakt lykkes man også i større grad med å samle hele flokken, og man får merket resten av kalvene og tatt ut de eldre simlene som ikke ble samlet til høstslaktingen. Det er imidlertid bukke, som er ferdig med brunsten, som utgjør hovedtyngden ved vinterslaktingen. Etter vinterslakt trekker reinen til området rundt Trollhøe, før den blir flyttet over til «Heimfjellet», blant annet rundt Olashovda i Vågå. Etter en måneds tid her, blir hele flokken flyttet over til Heidal og Heidalsmuen (Sel kommune), hvor tamreinlaget leier beite i Sel kommune. I april blir hele flokken flyttet over Murudalen til kalvingsområdene i Sjodalen igjen.

Kart 5. Kartet beskriver bruken av det området Øystre Slidre fjellstyre leier ut til Vågå Tamrein AS.



Kart 6. Kartet viser saltplass og beitehage.

Slakteanlegg, gjerde og saltplass

Vågå Tamrein AS har brukt Valdresflye som beiteområde siden oppstarten av laget i 1942, like lenge har det blitt slakta og merka rein der gjerdeanlegget ligger i dag. Slakteanlegget på Valdresflye ligger like utenfor utredningsområdet, men det blir satt opp ledegjerder, og disse gjerdene strekker seg inn i utredningsområdet. Vågå Tamrein AS har et anlegg som består av tråanlegg, beitehage, begarmer, avlivningshus og oppstillingsplass for mobilt slakteri. Et såpass stort anlegg krever en del vedlikehold, særlig fordi mye snø herjer med gjerdestolper og netting.

Det er behov for kjøring på barmark i forbindelse med vedlikehold av anlegget. Vågå Tamrein AS bruker sekshjuling og traktor til frakt av gjerdemateriell, og gravemaskin til å trykke ned gjerdestolper. Gjerdestolpen står ute hele året, så det er ikke hvert år at det er behov for å bruke gravemaskin i beitehagen.

Alle installasjoner som Vågå Tamrein AS har øst for FV 51 ligger utenfor planområdet. Vest for Fv 51 har Vågå Tamrein beitehage, begarm og saltplass. Saltplass er inntegna på kart 6 og består av saltsteinautomat. Øvrige saltplasser ligger lenger vest (Vang kommune). Salt blir fraktet hit med snøskuter på våren.

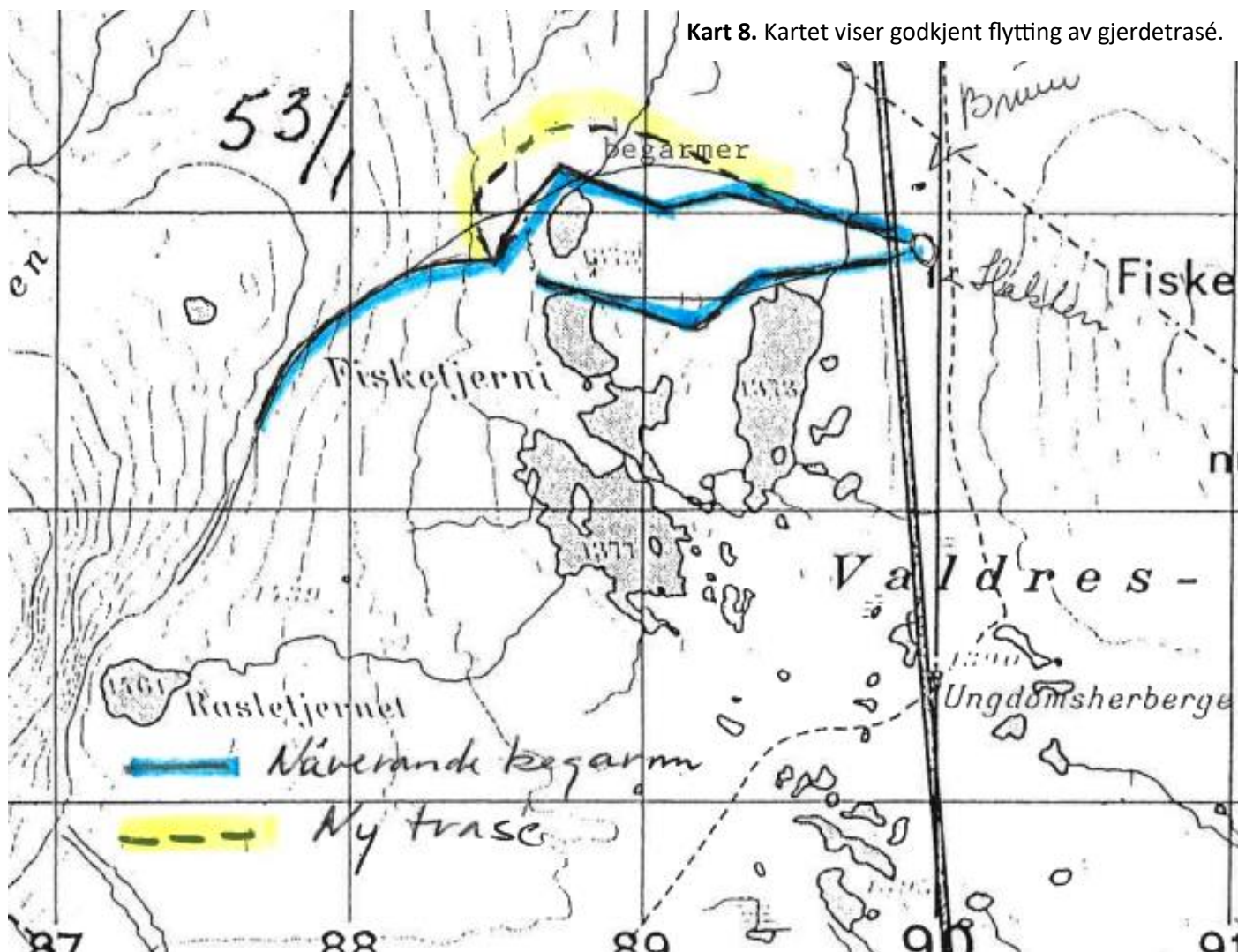
Beitehage for rein er et lukket gjerde der reinen samles/oppbevares i påvente av å føres i et arbeidsgjerde. Beitehage beskrives som et område som er helt eller delvis inngjerdet med trådstengsel. Her samles flokken før den tas inn i et arbeidsgjerde for kalvemerking, uttak av slaktedyr eller i påvente av transport. Beitehagen vises på kart 6. Den består av stolp som står permanent og gjerdenetting som blir satt opp i forbindelse med haustslakting, deretter tatt ned, rulla sammen og lagra i terrenget. Oppsett av gjerdenetting blir gjort av gjeterne i rolige perioder, det vil si i slutten av juli / starten av august. Gjerdenettingen blir tatt ned umiddelbart etter at inntaket er gjennomført.

Begarm vises ikke på kart. Denne starter i sør-vestlege hjørne av beitehage og går i sør-vestleg retning, svakt stigende i terrenget. Det samme gjelder her som for beitehagen: stolper står oppe permanent, mens gjerdenettingen blir satt opp/tatt ned i forbindelse med inntak og slakting. Vågå Tamrein AS forventer ikke å ha behov for nye installasjoner innenfor planområdet i framtida.

I kart 7 vises slakteanlegget. Tidspunkt for høstslakting er styrt av brunsten, og Vågå Tamrein AS ønsker å gjennomføre slaktinga seinest mulig, men før brunsten starter. De siste årene har slaktinga vært gjennomført rundt 15. september, og 20. september blir regnet som siste frist.

**Kart 7.** Kartet viser slakteanlegget.

Kart 8. Kartet viser godkjent flytting av gjerdetrasé.



I 2004 søkte Vågå Tamrein AL (nå Vågå Tamrein AS) om å flytte gjerdetraseen for begarm, se kart 8. Denne søknaden ble behandlet av Øystre Slidre Fjellstyre i fjellstyresak 34/2004, og det er ikke søkt om endringer etter dette. Det betyr at dette kartet viser godkjente begarmer/gjerder. Vi er usikre på om denne endringen med gult «ny trasé» er registrert i det digitale kartet til NIBIO (kart 6).

Jakt

Øystre Slidre fjellstyre forvalter vilt- og fiskebestandene på en kunnskapsbasert måte, i samsvarende med fjellovens bestemmelser.

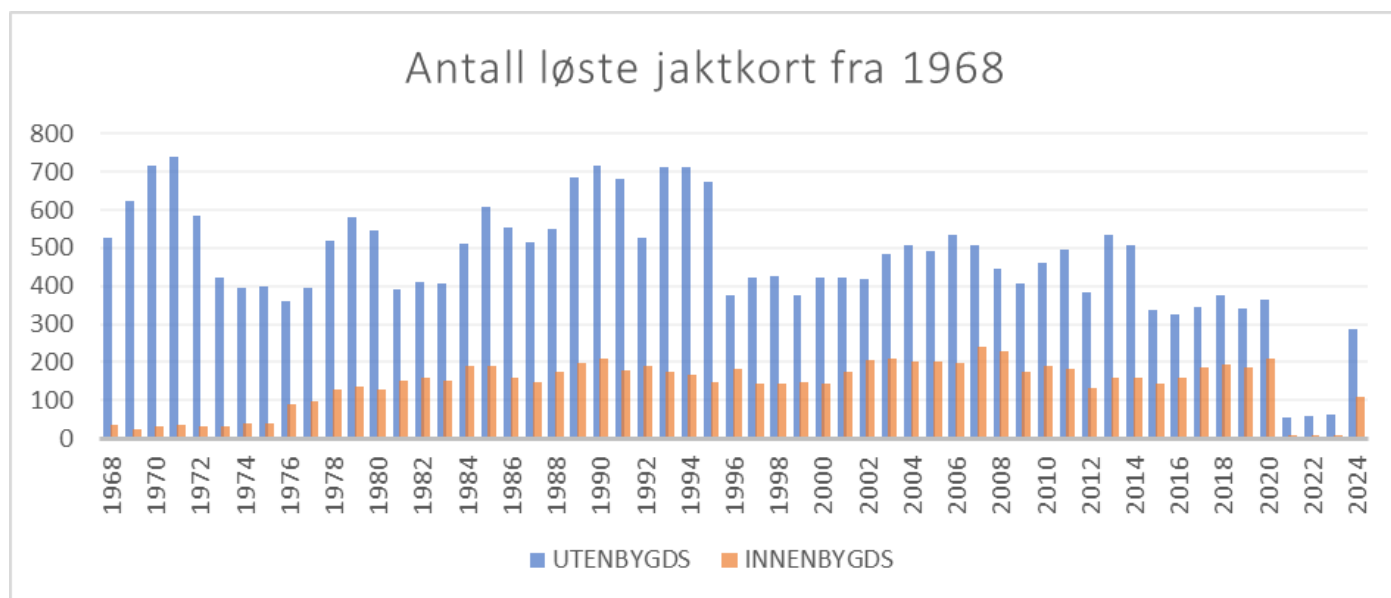
Forskrift om jakt, fangst, felling og fiske i statsallmenning regulerer også forvaltning, priser og utøvelse som ikke er omtalt i fjelloven.

Jakt og fiske er en viktig del av livet til mange i Øystre Slidre, både innenbygdsboende og tilreisende. I tillegg spiller det en viktig rolle i rekrutteringen til friluftsliv og er en vesentlig kilde til helse og trivsel i Norge.



Foto: Øystre Slidre fjellstyre

Utredningsområdet er et relativt høytliggende terreng, det ligger i området mellom 1200 til 2010 moh. Det foregår derfor mest jakt på fjellrype, men også noe jakt på lirype. Innenfor utredningsområdet så er det Leirungsmysene som kan ha god produksjon av lirype og som er mest aktuelt for jakt med hund. Jakt på fjellrype foregår stort sett uten bruk av hund. Området er lett tilgjengelig på høsten, men i perioden FV51 er stengt på vinteren er de vanskeligere tilgjengelig.



Figur 1. Figuren viser antall løste jaktkort fra 1968. Innenbygdsboende jegere uten hund trengte ikke å betale for å jakte før 1976. Disse jegerne mangler derfor i statistikken. Av bestandsmessige årsaker var det i årene 2020-2023 kun jakt på hare og smårovvilt. Det ble gjennomført en noe begrenset jakt i 2024.

Jaktregler

Jakt og fangst i Øystre Slidre statsallmenning og Heimdalen blir regulert gjennom §§23-27 i fjelloven. Øystre Slidre fjellstyre vedtok gjeldende jaktregler i sak 46/2007. Jaktreglene er forholdsvis gamle og modne for revidering. Følgende jaktregler gjelder p.t. for småviltjakt i Øystre Slidre statsallmenning og Heimdalen:

Generelle bestemmelser

For å regnes som innenbygdsboende må en person være fast bosatt og innmeldt i folkeregisteret i Øystre Slidre.

Alle som skal utøve jakt og fangst på småvilt i Øystre Slidre statsallmenning og Heimdalen plikter å sette seg inn i de lover og bestemmelser som gjelder, og å kjenne grensene og forvisse seg om at hun/han har lovlig adgang til å utøve sin jakt og fangst.

Jakt og fangst i statsallmenningen kan bare drives mot at det er kjøpt jaktkort.

Hunder: Jaktkort for jakt med hund gir rett til å jakte med en hund pr. jeger. Under andejakt kan det benyttes apporterende hund i perioden 21.8. tom. 14.9. Under jakt på rev kan hihund benyttes fra 21.8. til 31.3. Alle jegere som deltar i jakt med hund må ha løst jaktkort for jakt med hund. Under harejakt er det kun tillatt å bruke hund av harehund rase.

Sauedressur: Alle hunder eldre enn 12 mnd., som benyttes under jakt i perioden 21.8. tom. 30.9., skal i løpet av siste 5 år ha gjennomgått sauedressur.

Disse artene kan jaktes til følgende tider:

(NB: I forskrift om jakt- og fangsttider er arter og jakttid er endret etter at jaktreglene ble vedtatt. Gjeldende forskrift gjelder fra og med 1. april 2022 til og med 31. mars 2028, og vi tilpasser våre arter/jakttider slik at de følger gjeldende forskrift)

Arter	Jakttid fom./tom
Lirype ¹⁾ , fjellrype ¹⁾ , orrfugl, storfugl, rugde, ringdue, rødvingetrost, gråtrost og hare	15.9. – 23.12.
Enkeltebekkasin og heilo	15.9. – 31.10.
Brunnakke, krikand, stokkand og fiskemåke ²⁾	21.8. – 23.12.
Toppand, kvinand og laksand ²⁾	10.9. - 23.12
Rødrev, røyskatt, mår, villmink, kråke og ravn skal følge jakttider for Norge, vedtatt av Direktoratet for naturforvaltning (DN) ²⁾	
Jakt på fremmede/introduserte arter av småvilt skal følge jakttider for Norge (DN) ²⁾	

¹⁾ Snarefangst av ryer kan drives av innenbygdsboende fra 1.11. til ut februar. Skriftlig melding skal sendes til viltneemnda 10 dager før fangsten tar til, og etter at fangsten er avsluttet. Kopi av melding og rapport sendes til fjellstyret.

²⁾ Det lages spesielle jaktkort for rovvilt og for ender/fiskemåke for perioden før 14.9. Disse selges kun ved henvendelse til fjellstyrekontoret. Disse typer jakt inngår i det ordinære jaktkortet fom. 15.9.

Områder

Statsallmenningen og Heimdalen deles inn i 3 jaktfelt for utenbygdsboende med fuglehund i perioden 15.9. -30.9. Feltinndeling vises på kart.

Periode med begrenset jaktkortsalg

I tiden f.o.m. 15.9 tom. 15.10. er all småviltjakt underlagt begrensninger. Følgende antall jaktkort selges:

	September			Oktober		Nov-Des
	15.-19.	20.-24.	25.-30.	1.-15.	16.-31.	1.11-23.12
Utenbygdsboende med hund (fugl)	Inntil 60 kort ¹⁾	Inntil 60 kort ¹⁾	Inntil 30 kort ¹⁾	Inntil 30 kort	Begrenset kortsalg etter taksering. Jfr. årlige vedtak	
Utenbygdsboende med hund (hare)	Ingen jakt			Inntil 60 kort		Begrenset salg
Utenbygdsboende uten hund	Inntil 150 kort ²⁾			Inntil 30 kort	Fritt kortsalg	
Innenbygdsboende uten hund	Inntil 150 kort ²⁾			Inntil 30 kort	Fritt kortsalg	
Innenbygdsboende med hund	Fritt kortsalg ²⁾					

1) Utenbygdsboende med fuglehund inndeles i jaktfelt A, B og C i perioden 15. – 24. sept., og i jaktfelt

B og C i perioden 25. -30. sept.

2) I tiden 25.9. t.o.m. 30.9. er det ikke tillatt å drive noen form for småviltjakt i jaktfelt A.

Fjellstyrevedtak etter taksering av lirypebestand.

Fjellstyret skal vurdere følgende forhold etter taksering:

Innføring av kvoteregulering. Fortrinnsvis dagskvote for lirype, men kan også bestemme annen kvoteregulering.

Kvoter kan settes forskjellig i områder og tidsrom.

Om det skal selges flere jaktkort til utenbygdsboende med fuglehund, etter 15.10.

Om jakta skal avsluttes tidligere, og eventuelt hvilke arter dette skal gjelde.

Vurdere om snarefangst av ryper skal stoppes, evt. reguleres i tid og antall snarer pr. jaktkort.

Fjellstyret kan til enhver tid beslutte å avlyse/stoppe småviltjakta.

Fredede områder

I Sanddalstjeden naturreservat er det bare tillatt å jakte rype og hare.

Treningskort

Fjellstyret kan innføre salg av treningskort for fuglehund i ordinær jaktid.

Rapportering

Rapportoppgave om felling og sett vilt skal sendes fjellstyret innen 10 dager etter avsluttet jakt.

Straff

Brudd på disse reglene blir straffet etter fjellovens bestemmelser om ikke forholdet går inn under strengere straffebestemmelser.

Ikrafttredelse

Disse regler trer i kraft 1.4.2008. Samtidig oppheves eldre regler.

Kart 9. Kartet viser statsallmenningen med inndeling jaktfelt A, B og C som brukes i noen sammenhenger. Utredningsområdet i Øystre Slidre ligger i sin helhet i nord vestre del av jaktfelt C, hvor hovedfokus ligger på fjellrypejakt.



Øystre Slidre statsallmenning er ett veldig populært område for småviltjakt og har historisk hatt stor interesse hos både innen- og utenbygdsboende. Det har vært litt forskjellige løsninger på formidling av jaktkort opp gjennom årene, de siste årene har vi brukt Inatur til å trekke og selge jaktkort.

Hovedfokus ligger på lirype, men det jaktes også fjellrype, hare, orrfugl og ender. Fordeling av felt småvilt de siste 30 år har vært ca: 75,6% lirype, 16,5% fjellrype, 2,4% orrfugl, 5% hare og 0,5% ender. Utredningsområdet i Øystre Slidre ligger i sin helhet i jaktfelt C hvor hovedfokus ligger på fjellrypejakt.

Det er kun jaktkortene til utenbygds rypejegere som i de første periodene blir delt opp i A, B og C områdene. I våre jaktrapporter og sett småvilt rapporter blir derfor felt/sett ikke registrert i områder. De årene vi har hatt rypejakt så har vi solgt i gjennomsnitt 25 småviltjaktkort til utenbygds jegere i område C. De

siste 5 årene har vi hatt fredning av rypejakta 3 av 5 år, så antall jaktkort solgt kun i område C utgjør totalt 50 jaktkort. I tillegg kommer innenbygds jegere som ikke er delt inn i områder, og utenbygds jegere uten hund som kun er delt inn i områder de første periodene i jakta. Jaktkort for hare og jaktkort for smårovvilt blir ikke delt inn i områder, men disse jaktformene er ikke veldig utbredt innenfor utredningsområdet.

Det lages spesielle jaktkort for rovvilt og for ender/fiskemåke for perioden før 14.9. Disse selges kun ved henvendelse til fjellstyrekontoret. Disse typer jakt inngår i det ordinære jaktkortet f.o.m. 15.9. Vi har solgt to slike kort (felles jaktkort for ender og smårovvilt), men når vi ser hvem som har kjøpt disse to kortene så har de trolig jaktet smårovvilt. Siste jaktkort for kun ender ble solgt i 2015. Jaktrapportene våre er ikke delt inn på jaktfelt, men de siste 5 årene har vi kun fått rapportert om en felling av and (2020).

Litt om storviltjakt

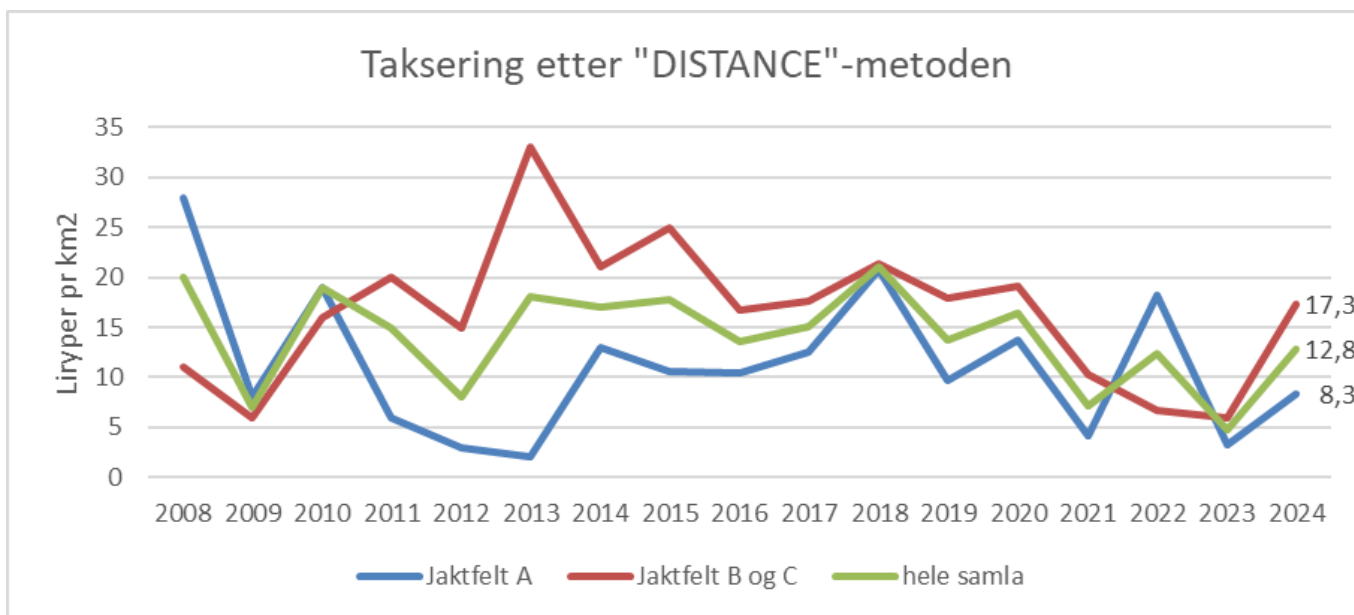
Historisk (eller i hvert fall så lenge statsallmenningen har eksistert) kjenner vi ikke til at det er drevet elgjakt innenfor utredningsområde i Øystre Slidre. Det blir stadig sett elg høyt til fjells, så hvordan dette vil utvikle seg framover vet vi ikke. Det samme gjelder hjort, som det også stadig blir sett flere av og lengre til fjells. På lang sikt kan det være aktuelt å åpne for storviltjakt innenfor utredningsområde, og i så tilfelle kan det også bli behov for å transportere felt storvilt ut av jaktområde. I boka «Villreinjakt i Sør-Jotunheimen 1864-1899» av Knut Hermundstad, skriver forfatteren om villreinjakt i dette område.



Taksering og kvotebegrensninger

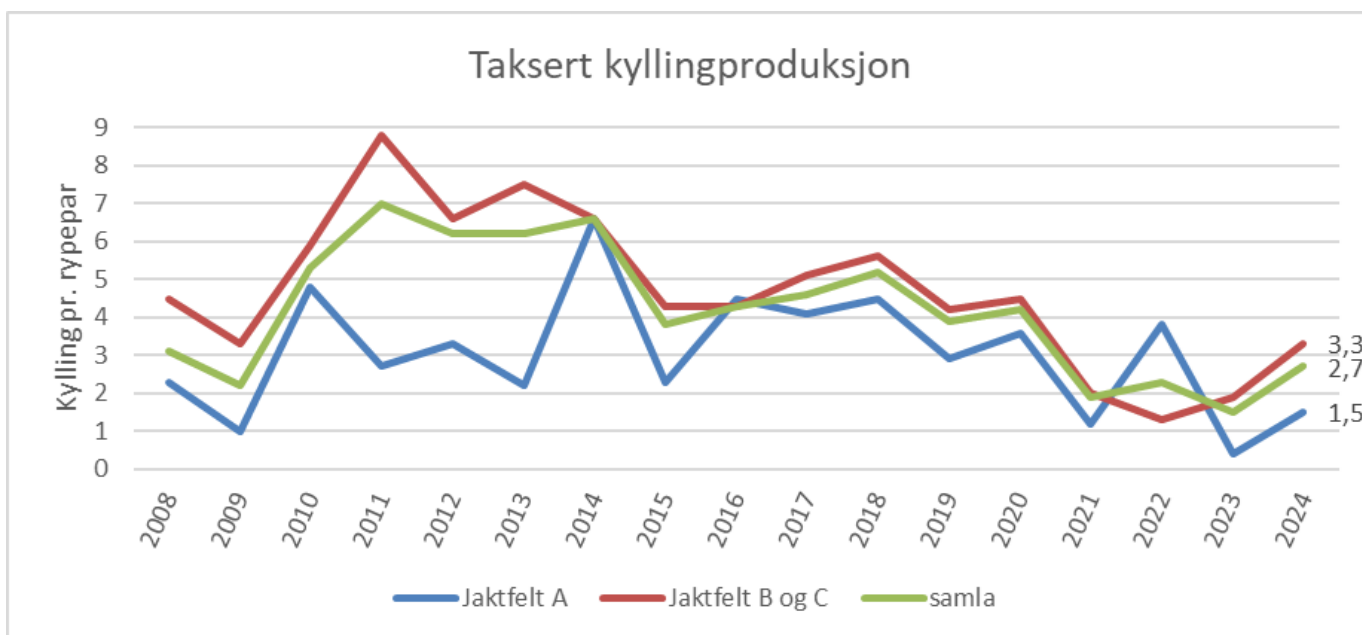
Tidligere fikk vi kunnskap om bestand i etterkant av jakta, men nå gjennomføres det takseringer av lirype slik at mye kunnskap kommer i forkant av jakta. I Øystre Slidre statsallmenning hadde vi jaktbasert taksering i perioden 1996 – 2007, og gikk over til Distance sampling i 2008.

Fjellstyret har siden 1996 basert småviltforvaltningen med bakgrunn i kunnskap gjennom registreringer/taksering av lirypebestanden før jakt. Fra 2008 har fjellstyret benyttet linjetaksering "Distance Sampling" (avstandsmetoden). Systemet drives av en webportal <http://honsefugl.nina.no> for registrering og håndtering av data fra taksering av ryer og skogsfugl. Takseringen blir gjennomført av fuglehundgruppa i Øystre Slidre jeger- og fiskerforening.



Figur 2. Takstresultat fordelt på jaktfelt og samla for hele statsallmenningen. Jaktfelt A er i sør og jaktfelt B/C midt og nord. Vi ser en økning fra 2023 da vi hadde dårlige takstresultat i hele statsallmenningen.

Det ble innført en fast kvote pr. dag på lirype for første gang i 1993. Fra 1996 ble det lagt opp til varierende dagskvote som ble fastsatt etter gjennomført taksering. I tillegg har det vært brukt sesongkvoter og innskrenkning av både jakttid og areal som virkemiddel.



Figur 3. Taksert kyllingproduksjon fordelt på jaktfelt. Forskingen mener at et uttak på 15 % av taksert bestand i liten grad påvirker neste års hekkebestand hvis kyllingproduksjonen er på mer enn 2,5 kylling/par. I 2024 hadde vi en taksert kyllingproduksjon på 2,7 kylling/par.

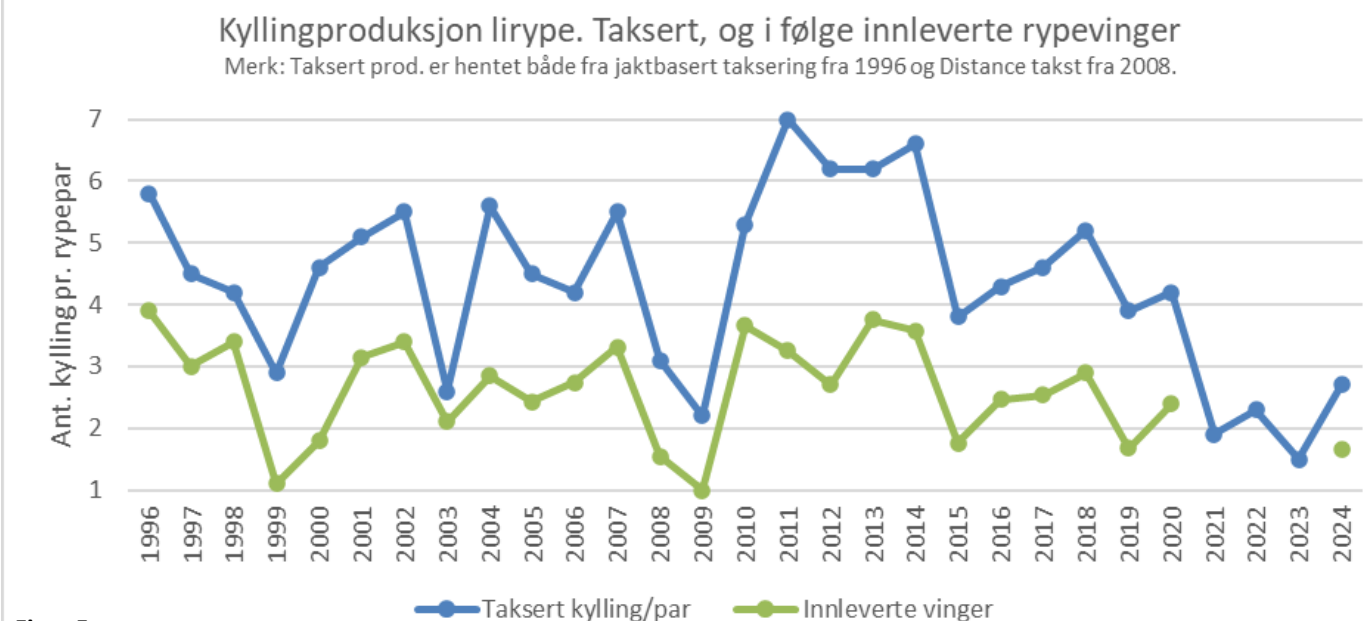
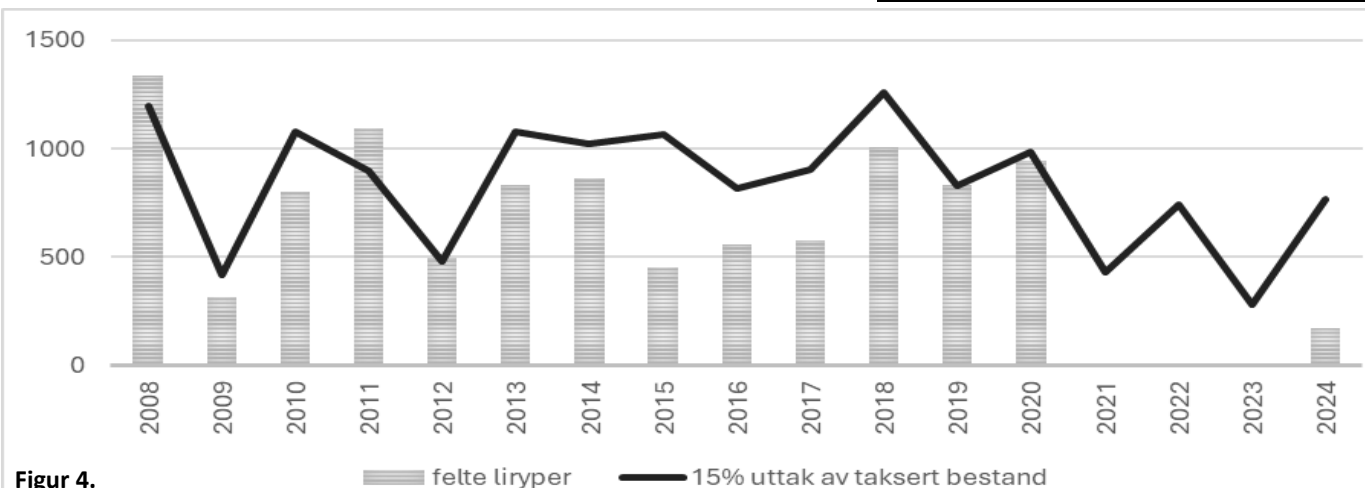
Tabell 2.

	Taksert total lirype-	Ant. felte liryper	% uttak av taksert
2008	8000	1340	16,7
2009	2800	310	11,1
2010	7200	800	11,2
2011	6000	1100	18,3
2012	3200	500	15,6
2013	7200	834	11,6
2014	6800	865	12,7
2015	7120	450	6,3
2016	5440	559	10,3
2017	6040	575	9,5
2018	8400	1008	12
2019	5520	833	15
2020	6560	943	14
2021	2880	—	Ingen jakt
2022	4960	—	Ingen jakt
2023	1880	—	Ingen jakt
2024	5120	174	3,4

Et viktig prinsipp i viltforvaltningen er at en art bare skal høstes dersom best tilgjengelig informasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. Forskere mener at et jaktuttak på 15 % av taksert rypebestand, kan brukes når kyllingproduksjonen er over 2,5.

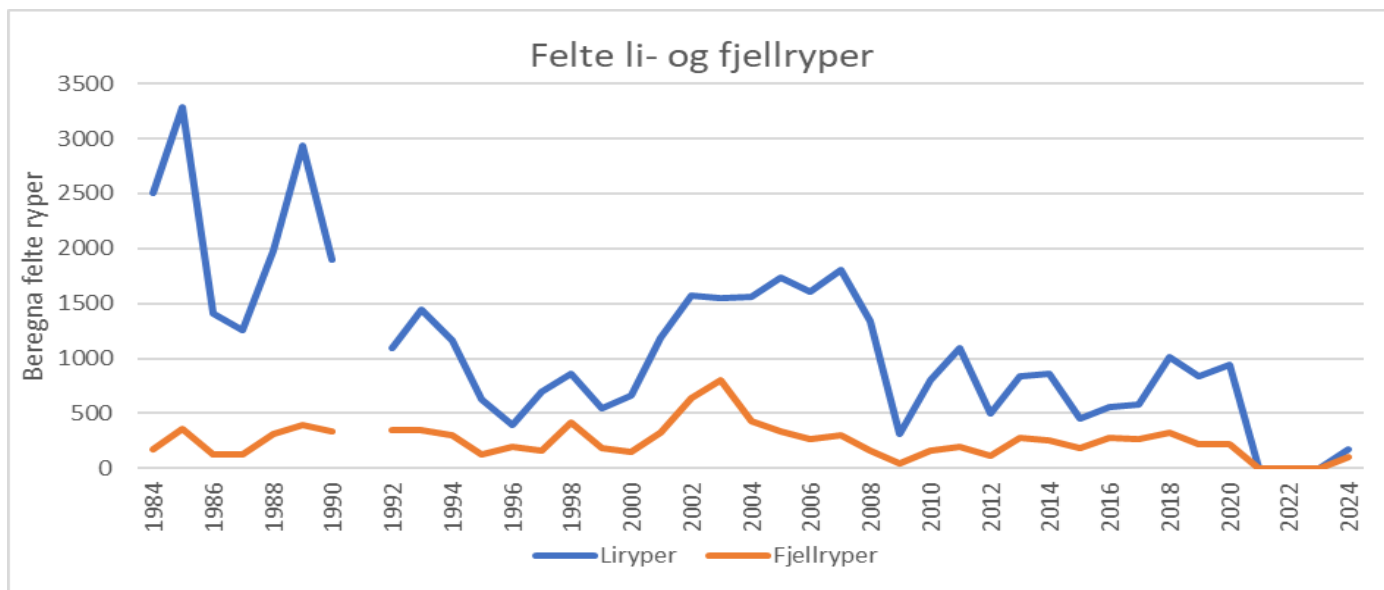
Figur 4 (nedenfor). Den svarte linjen viser det forskningen mener er et forsvarlig jaktuttak jf. taksering, og de grå søylene viser beregnet antall felte ryper i Øystre Slidre statsallmenning. Fra 2021 hadde vi tre år med fredning. Dersom vi skal lytte til forskningen så skal den grå søylen ikke være høyere enn den svarte linja, men denne metoden med jaktuttak på 15 % av taksert rypebestand kan bare brukes når kyllingproduksjonen er over 2,5. I 2024 var total kyllingproduksjon taksert til 2,7 og vi åpnet for en begrenset jakt. Det er når bestanden er lav at jakta har størst betydning for bestanden.

Figur 5(nedenfor). Vanligvis er det et klart samsvar i svingningen i kyllingproduksjon hos lirype når en sammenligner takseringen i august og innsamling av rypevinger etter jakta. For perioden 2021-23 har vi ingen vingepøver siden det ikke ble åpnet for rypejakt. Den store forskjellen i nivå kan blant annet forklares med at data er innhentet på forskjellig tidspunkt. Taksering er gjennomført i midten av august, og vingepøverne er fra jakta (15/9 og utover). Predasjonstapet er høyere hos kylling enn hos voksen fugl. I tillegg kan det også skyldes metodebruk.

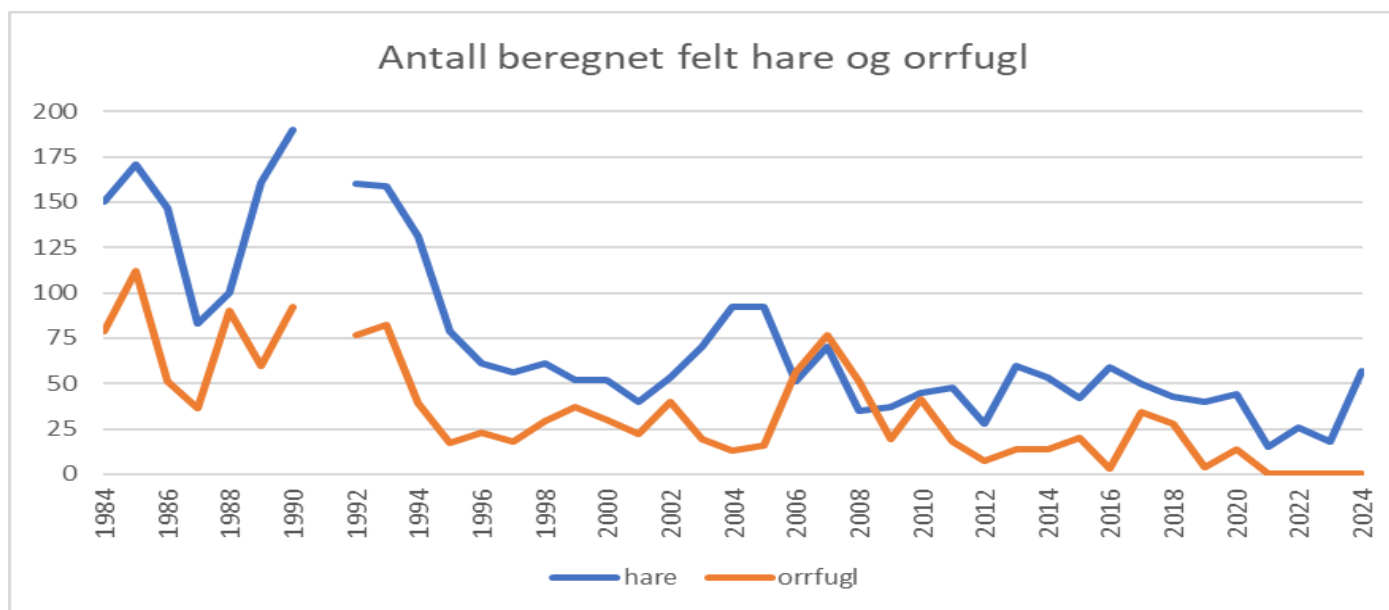


Sett småvilt, vingeprøver og fellingsstatistikk

All informasjonen vi samler inn blir brukt på «statsallmenningsnivå», dvs at vi ikke lager statistikk for mindre områder. I noen tilfeller for enkelte jegergrupper hadde det vært mulig å bruke dataene på jaktfeltnivå (A, B, C), men dette blir ikke gjort.



Figur 6. Felte li og fjellryper i Øystre Slidre statsallmenning i perioden 1984-2024. Innenfor utredningsområdet er det stort sett fjellrypejakt som er aktuelt.

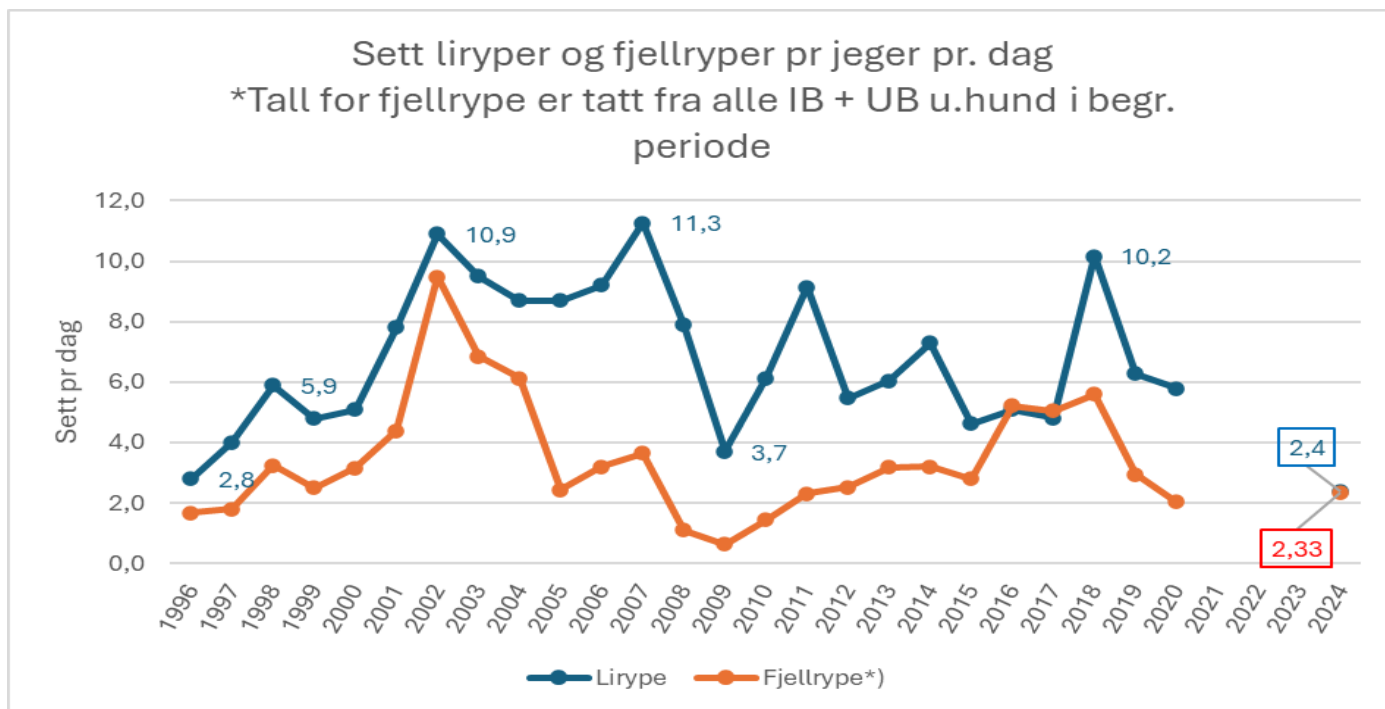


Figur 7. Felt hare og orrfugl i Øystre Slidre statsallmenning i perioden 1984-2024. Jakt på orrfugl er ikke aktuelt innenfor utredningsområdet. Det kan dukke opp en og annen hare, men harejakt foregår også i all hovedsak lengre sør i statsallmenningen.

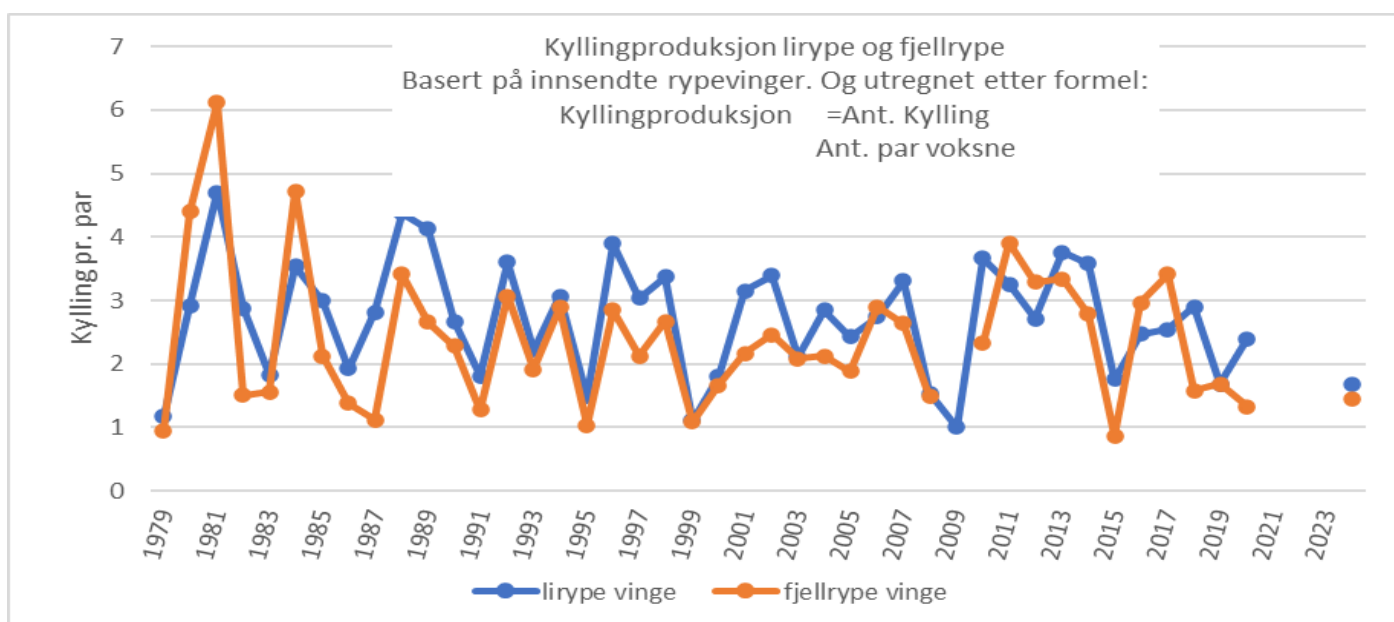
I tillegg til fellingsstatistikk samler vi også inn kunnskap gjennom «Sett småvilt» pr. jakt dag, samt innsending av rypevinger. Vingene bruker vi til å regne ut kyllingproduksjonen.

Øystre Slidre fjellstyre har bedt jegerne våre fylle ut observasjonsskjemaet "sett vilt" i 27 år. Jegerne skal registrere antall vilt som observeres hver jakt dag. Det er de mest vanlige artene som registreres. Siden det ikke ble åpnet for rypejakt hos oss i 2021-2023, er det harejegere og de som trente med fuglehund som har samlet inn «sett vilt»-data.

Statistikk over observasjoner pr. jaktdagsverk blir i mindre grad påvirket av en eventuell dagskvote og er derfor mer sammenlignbart mellom år enn felt vilt pr. dag. Men andre faktorer som værforhold, sikt og at det kan være vanskelig å skille artene på avstand, kan virke inn på resultatet. "Sett vilt" er det viktigste forvaltningsverktøyet i forvaltning av storvilt i Norge. I forvaltning av småvilt er det derimot lite benyttet. Etter å ha benyttet "sett småvilt" gjennom 27 år, konkluderer vi med at dette er et viktig verktøy også i småviltforvaltningen. Særlig for artene fjellrype, orrfugl og hare som ikke fanges opp under lirypeetakseringen.



Figur 8A. Sett-vilt data for lirype og fjellrype i perioden 1996-2024. I perioden 2021-2023 hadde vi ikke småviltjakt, og dataene vi har i denne perioden er kun fra harejegere og de er utelatt fordi de ikke er sammenlignbare.



Figur 8B. Her har vi brukt innleverte rypevinger til å regne ut kyllingproduksjon for lirype og fjellrype.

I og med at vi samler inn vingepøver og «sett småvilt» har vi mye mer informasjon om fjellrypa hos oss enn de har i mange andre områder. Ut ifra innsamling av vingepøver fra tidligere år kan vi se at kyllingproduksjonen hos fjellrype korrelerer med kyllingproduksjonen hos lirype. Vi kan også se at det er sammenheng mellom kyllingproduksjonen fra vingepøver som er samlet inn og kyllingproduksjonen fra liryPETakseringen.

Denne sammenhengen har vært gjeldende de aller fleste år. Sett vilt rapportene viser at «sett lirype» og «sett fjellrype» også følger hverandre, og vi ser at kyllingproduksjon hos lirype og fjellrype har en sammenheng. Inntil vi får en god metode å taksere fjellrype så er det dette vi har å forholde oss til når det gjelder fjellrypa.

Fjellrypa bruker store areal og forflytter seg over store avstander. Øystre Slidre er en utkant, og det er relativt små områder med fjellrypeareal sett i forhold til de store nærliggende fjellområdene med fjellrypebestander som det i praksis ikke jaktes i.



Foto: Fjellrype, Øystre Slidre fjellstyre.

Fuglehundtrening

I hele Statsallmenningen med (med unntak av Langsua NP) er mulig å kjøpe treningskort på INatur for å trene med fuglehund i perioden 1. november til 31. mars. Et normalt år blir det solgt ca 35-40 treningskort for fuglehund, disse gjelder hele statsallmenningen med unntak av Langsua NP. I tillegg gjelder sesongkort for småviltjakt m/fuglehund (for innenbygdsboende) også som treningskort.

De årene vi ikke har hatt rypejakt, eller i områder vi har begrenset rypejakten har vi i stedet solgt treningskort for fuglehund. Det blir da solgt et begrenset antall treningskort (20 pr dag, og 150 sesong) som gjelder for hele statsallmenningen inklusiv Langsua NP. De årene det er aktuelt å selge disse har vi solgt mellom 100-150 slike kort. Disse treningskortene gjelder kun ut jaktsesongen dvs til 23.12. Fra 1. november blir det solgt vanlige treningskort som kun gjelder i områdene utenfor Langsua NP.

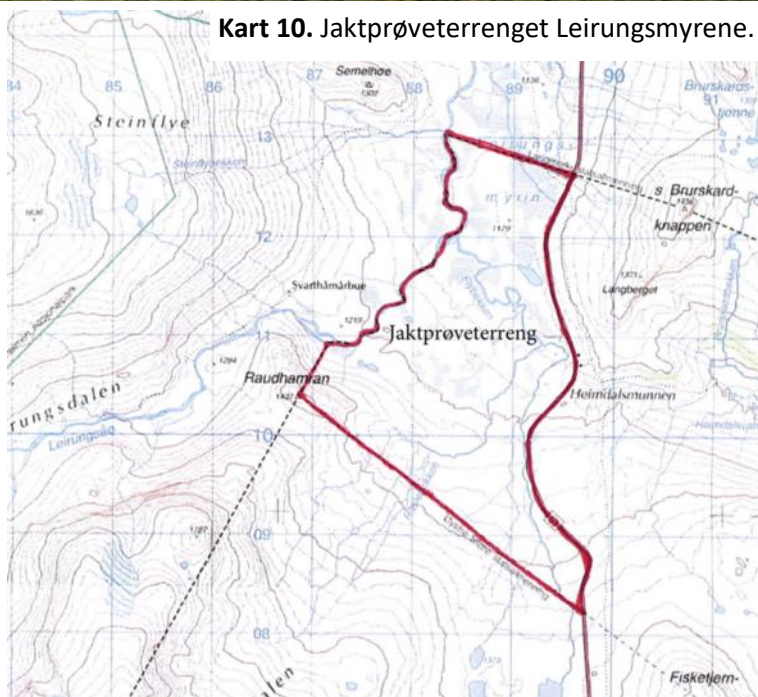


Foto: Iver Melby

Med unntak av jaktprøveterreng Leirungsmýrene (se kart 10) er mesteparten av områdene innenfor utredningsområde likevel et lite brukt til fuglehundtrening fordi de rett og slett ikke er egnet. I perioder der fv51 er stengt er fuglehundtrening enda mindre aktuelt.

Jaktprøver for stående fuglehunder

Gudbrandsdal Fuglehundklubb, Norsk Bretonklubb og Norsk Vorsterhundklubb, har i hvert fall siden 80-tallet enkelte år brukt terrenget Leirungsmýrene som ligger innenfor utredningsområde (kart 10). Bygginprøva har også brukt dette terrenget tidligere, men de siste 10 årene har de ikke søkt om å bruke det.



Kart 10. Jaktprøveterreng Leirungsmýrene.

Fisk og fising på Valdresflye

Historisk

Eilert Otterness tok over driften av Bygdin Høyfjellshotell etter sin far i 1940, og han leide flere vann i Øystre Slidre, blant annet fra Øystre Slidre fjellstyre. Dette inkluderte alle vannene på Valdresflye, som Rasletjednet og Fisketjednet på begge sider av fv. 51. Lokalt kalles Fisketjednet vest for fv. 51 for «øvre, midtre og nedre Flytjedne».

51. Lokalt kalles Fisketjednet vest for fv. 51 for «øvre, midtre og nedre Flytjedne».

Leieavtalen for disse vannene varte i 30 år, fra 1933 til 1963. Otterness ønsket å fornye avtalen i 1963, men fjellstyret valgte å forvalte vannene selv og fornyet derfor ikke kontrakten. Vi kan nevne at Rjupetjednet ikke ble leid av Otterness, men senere leid ut til Gjøvik Bruk fra 1958 til 1978.



Bilde er fra hotellets hjemmesider, Bygdin.com

Det er svært sannsynlig at alle vannene på Valdresflye var fisketomme før avtalen ble inngått i 1933, og den første fisken som ble satt ut i disse vannene, må derfor ha kommet fra vann lenger nede i bygda.

Utover informasjonen som finnes i fjellstyrets møtebøker, har vi få skriftlige kilder om hvordan fisket på Valdresflye ble drevet på denne tiden. Men vi vet at Otterness hadde et klekkeri nede i bygda der han la inn rogn og produserte ørretyngel.

Vi antar at bruken av vannene på Valdresflye var ganske omfattende, da Otterness også satte opp ei fiskebu ved Øvre Flytjednet. Rester ligger her fortsatt.

Vi har en muntlig kilde fra Haldor Enger (1929–2019), som i samtale med Reidar Gran fortalte at han var med Otterness på fiske på Flye da han jobbet på Bygdin hotell som ung gutt, sannsynligvis på slutten av 40-tallet. Enger fortalte at Otterness benyttet Øvre Fisketjednet på østsiden av fv. 51, samt de tre Flytjednene og Rasletjednet på vestsiden. Han hadde imidlertid ikke informasjon om det største vannet på Flye, Nerre Fisketjednet, og vi antar derfor at dette vannet ikke var i bruk. Enger fortalte videre at Rasletjednet hovedsakelig ble brukt til stamfisk, der fisken ble stor nok til å fange gytefisk. Vi tolker det dit hen at de andre vannene ble brukt for å hente fisk til matforbruk. Det er uklart hvordan prosessen fungerte i praksis, men det var sannsynligvis en omfattende prosess å transportere befruktet rogn tilbake til bygda. Det er imidlertid lite dokumentert om dette. Det vi vet er at vannene var avhengige av årlig utsetting av yngel for å produsere fangbar fisk, og det er først i nyere tid at naturlig rekruttering har funnet sted i disse vannene.

Etter at leieavtalen ble avsluttet og frem til 1970-tallet, er det lite informasjon om fisket på Flye. I 1974 utarbeidet fjellstyret egne fiskeregler for alle statsallmenningene. Tidligere gjaldt kommunale regler uten restriksjoner på garnbruk. I de nye reglene fra 1974 ble garnbruken begrenset til fem garn per vann med maskevidde på 39 mm. Det var ikke krav om ettersyn av garnene, annet enn at de måtte vekjes minst annenhver dag. Først i 1999 ble det innført et krav om at garnene ikke skulle stå i vannet mellom kl. 10 og 17. I 2015 ble alt garnfiske i disse vannene forbudt. Per i dag er det ikke tillatt med garnfiske i Fisketjednet og Flytjednet, men Fjellstyret kommer til å vurdere dette i arbeidet med nye fiskeregler.

Nerre Fisketjednet (øst for fv. 51) var et vann som verken Otterness eller fjellstyret klarte å etablere som fiskevann. I 1979 og 1982 ble det imidlertid satt ut store mengder ettårig settefisk, produsert ved et anlegg i Hovet i Hallingdal. Dette var en del av et forsøksprosjekt ledet av Institutt for husdyravl ved Landbrukshøgskolen på Ås, i samarbeid med Lien landbruksskole i Hallingdal.

Prosjektet hadde som mål å kartlegge blant annet overlevelse, vekst og kvalitet av ulike fiskestammer satt ut i forskjellige vann i Sør-Norge. I Nerre Fisketjednet ble det satt ut fisk fra 12 ulike fiskestammer, med opprinnelse fra settefiskanlegget i Hovet i Ål i Hallingdal. Prosjektet pågikk frem til rundt 1985–86, og i løpet av denne perioden hadde det etablert seg en fiskebestand i Nerre Fisketjednet. Det praktiske arbeidet ble utført av personell fra Lien landbruksskole og Øystre Slidre fjellstyre ved fjelloppsynet. Dette prosjektet medførte at ørret fra mange forskjellige stammer ble satt ut i vannene på Valdresflye.

Bestandssituasjonen i disse vannene har endret seg betydelig over tid. Fra å være fisketomme før 1933, har vannene hatt gode bestander av fin fisk fra 1970-tallet til langt inn på 2000-tallet. I løpet av de siste 10–15 årene har situasjonen imidlertid endret seg, og naturlig rekruttering har økt så mye at vi i dag har tette bestander i begge Fisketjedne øst for fv. 51, samt i Nerre Flytjednet vest for veien. Fjellstyret har derfor i flere år drevet betydelig og målrettet utfisking i enkelte deler av disse vannene. All utsetting av settefisk i Flytjedne ble avsluttet i 2013, og i Fisketjedne i 2020. All fisk levert fra FOSA (Fjellstyrene i Oppland sitt settefiskanlegg) er fettfinneklipt. Fra 2012 er også all fisk fra Vågåfisk fettfinneklipt, bortsett fra en forglemmelse for 100 fisk i Rasletjednet i 2017.

Når det gjelder fiske med stang og oter, har dette vært tillatt og mye brukt siden 1963. Fiske med line (reiv) er også tillatt, men er i dag lite brukt. Fjellstyret har ikke oversikt over hvor omfattende dette fisket har vært, men vannene nærmest veien er lett tilgjengelige og populære blant fiskere.

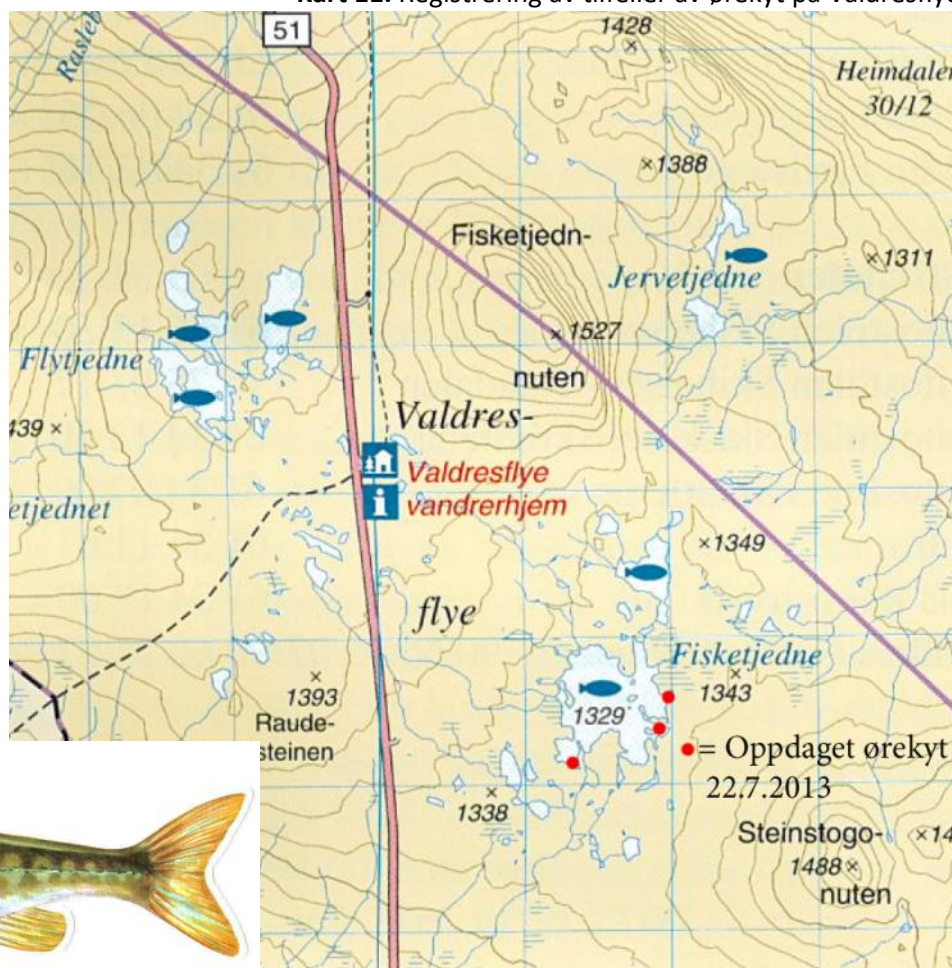
Ørekyt ble først oppdaget i Rjupetjednet i 1990. Deretter ble arten funnet i Fisketjednet øst for fv. 51 i 2013 (kart 11). Forsøk på å redusere bestanden av ørekyt, ved bruk av ruser, 10 mm garn og elektriske apparater, viste seg å være lite effektive.

I 2021 ble ørekyt også oppdaget i Flytjednet vest for fv. 51, men ingen tiltak for å redusere bestanden ble iverksatt.

Rasletjednet er det eneste vannet i området hvor ørekyt fortsatt ikke er registrert.

Fjellstyret har i flere tiår informert fiskere om de alvorlige negative konsekvensene ved å introdusere nye fiskearter, som ørekyt, i disse vannene.

Kart 11. Registrering av tilfeller av ørekyt på Valdresflye.

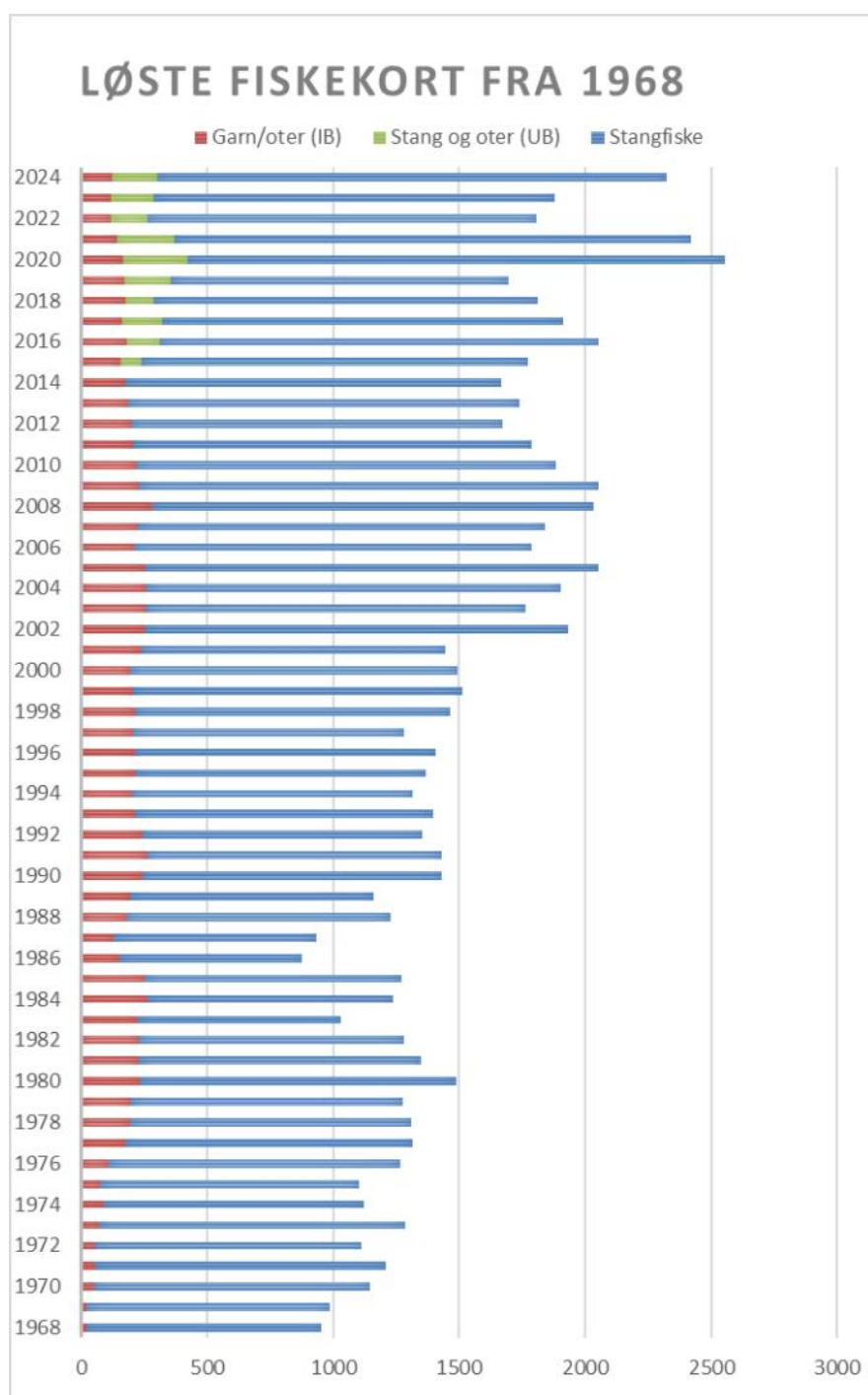


Nåsituasjon

Flere populære fiskevann er lett tilgjengelige fra FV 51. Lett tilgjengelighet og korte avstander gjør flere av vannene spesielt viktige for folk på gjennomreise, og for rekruttering av nye fiskere. Øystre Slidre fjellstyre har laga en fiskeguide som omtaler de mest populære fiskevanna i statsallmenningen. Kartmateriale som er hentet fra fiskeguiden er tilgjengelig på de neste sidene.

Fiskevatna på Valdresflye er spesielt populære blant utenbygds stangfiskere som fisker fra land. Det er sjeldent at fjelloppsynet er på Valdresflye uten at vi ser fiskere, oftest flere, om været er noenlunde ok. Mesteparten av det fysiske kortsalget vårt (papirkort solgt i butikk) skjer på Beitostølen, men totalt sett kjøper de aller fleste fiskekortet sitt på internett (Inatur).

Dagens fiskeregler ble vedtatt i 2017 (fjellstyresak 38/2017), disse fiskereglene skal vi i nærmeste framtid ha en gjennomgang av. Flest fiskere kjøper stangfiskekort og bruker stang/håndsnøre. Fiske med oter er tillatt for utenbygdsboende i Rjupetjednet, dersom de har kjøpt fiskekort som gjelder oter. Innenbygdsboende (som kjøper fiskekort for innenbygdsboende) kan fiske med oter i alle vann i statsallmenningen, bortsett i fra forskningsvannet Øvre Heimdalsvatnet. Innenbygdsboende (som kjøper fiskekort for innenbygdsboende) kan fiske med garn i Rjupetjednet.



I utredningsområdet er det pr i dag kun i Rjupetjednet at det er åpnet for garnfiske for innenbygdsboende (som har kjøpt fiskekort for innenbygdsboende). Fordi det er stor egen rekruttering av fisk i Rjupetjednet er det ikke satt noen begrensninger på antall garn, minste maskevidde eller dato for garnfiske. Tidligere var det også åpent for garnfiske for innenbygdsboende på Fisketjednet og Flytjednet, med begrensninger. Det kan det bli aktuelt å gjeninnføre dette fordi gyteforholdene har endret seg, og situasjonen derfor har endret seg til at det nå ser ut til å være behov for et større uttak av fisk for at den skal fortsette å holde den flotte kvaliteten.

Fiskeplassen skal forlates ryddet, og fiskeavfall skal graves ned eller fjernes pga fare for spredning av parasitter.

Figur 9. Viser løste fiskekort fra 1968. Fiskekortene gjelder for hele Øystre Slidre Statsallmenning med unntak av fiskekortet for oterfiske som kun gjelder Vinstre.

Denne oversikten over solgte kort inkluderer ikke felleskortet «Fisking i Valdres» (FIV). Flere vann på Valdresflye er med i dette felleskortet (Flybekken og Leirungsåe, Flytjedna, Rasletjedn, Rjupetjedn og Øvre og Nerre Fisketjedn).

Utfisking og fiskeutsetting

Fjellstyret har satt ut fisk i noen vann, mens i andre vann driver vi med utfisking fordi rekrutteringen er for stor.

- Rjupetjednet: ingen utsetting.
- Øvre og Nerre Jervetjednet: stanset utsetting i 2014. Fra 1997 til 2013 ble det satt ut 100-150 (1+) i hvert av vannene.
- Rasletjednet: De siste 27 årene har vi satt ut mellom 50-100 (1+ el. 2+) hvert 3.-4. år.
- Blåtjednet: De siste 27. årene har vi satt ut 100stk (1+) hvert 3.-4. år. Mulig dette blir redusert framover.
- Nerre Flytjednet: stanset utsetting fra 2013. Fra 1997 til 2012 ble det satt ut 150-300 (1+) hvert år.
- Midtre Flytjednet: redusert utsetting fra 2012. Fra 1997 til 2011 ble det satt ut 50-100 (1+) hvert 3.-4. år.
- Nørre Flytjednet: ingen utsetting.
- Øvre Flytjednet: redusert utsetting fra 2013. Fra 1997 til 2012 ble det satt ut 250-500 (1+) hvert år.
- Nerre Fisketjednet: stanset utsetting i 2020. Fra 1997 til 2020 ble det satt ut 250-300 (1+) hvert år.
- Øvre Fisketjednet: stanset utsetting i 2020. Fra 1997 til 2020 ble det satt ut 150-200 (1+) hvert år.



Fluefiske på Fisketjednet. Foto Knut Jørstad



Båter

Innenfor utredningsområdet har Fjellstyret har pt. en båt til gratis utlån ved Rjupetjednet. Dette er et populært tiltak. På Rjupetjednet kan utenbygdsboende også fiske med oter dersom de har kjøpt fiskekort som også gjelder oterfiske, men utenom det er oterfiske i utredningsområdet forbeholdt innenbygdsboende. I tillegg har vi en båt ved Nerre Fisketjednet som fjelloppsynet har brukt i forbindelse med et utfiskingsprosjekt. På sikt kan det blir aktuelt å leie ut denne båten, og da kanskje i sammenheng med at vi på sikt kanskje åpner for å selge døgnkort for garnfiske.

Vi kjenner ikke til at private har båter liggende innenfor utredningsområde lenger. Det lå noen ødelagte «søppelbåter» tidligere, men disse har vi i fjelloppsynet fjernet. Det er ingen vann innenfor utredningsområde som er store nok til at det er tillatt å bruke motor.

Fiskeregler

Med hjemmel i fjelloven §§ 28 og 30 har fjellstyret i sak 3/2015, med endring i sak 38/2017, vedtatt følgende regler for fisket i Øystre Slidre statsallmenning og Heimdalen:

1. Fjellovens krav til busetnad

For å reknast som innanbygdsbuande må ein person vera fast busett og innmeldt i folkeregisteret i Øystre Slidre.

Utanbygdsbuande er dei som siste året har vore fast busett i Norge men utanfor Øystre Slidre

Dei som siste året har vært og framleis er busett utanfor Norge (utlendingar).

2 Fiskekort

Fiske kan berre drivast med gyldig fiskekort.

Barn/ungdom under 16 år treng ikkje å løyse fiskekort eller betala avgift for fiske med krok utan fastståande reiskap. Innanbygdsbuande under 16 år må likevel løyse gratis fiskekort for å fiske med fastståande reiskap. Frå fylte 16 til og med det året ein fyller 20 år, kan ungdom løyse gratis fiskekort. Fiskereglar gjeld som elles. Oppsynet vil krevje legitimasjon.

3. Reiskapsbruk

Det er til kvar tid forbode å nytte annan reiskap enn stong, handsnøre, oter, line, isonglar, og botngarn. Ruse til fangst av abbor er tillete i Yddin, Trollåstjednet og Langetjednet. I forskningsvatnet Øvre Heimdalsvatnet er det bare tillete å fiske med stang/handsnøre.

4. Personar busett utanfor Norge

Dei som siste året har vært fast busett utanfor Norge (utlendingar), kan fiske med stong/handsnøre.

5. Utanbygdsbuande

Utanbygdsbuande har ikkje høve til å bruke oter, fastståande reiskap eller meir enn to fiskestenger eller snører pr. fiskar. Under dorging med båt reknast ein dorg som ei stong eller snøre med eit kroksett (dvs. ein sluk, spinnar, markdrag eller liknande). Det er lov å bruke inntil to stenger pr fiskar og maksimalt fire stenger pr båt. Under isfiske kan det nyttast inntil 2 pilkestikker pr fiskar. Det er eit krav om at den som fisker er til stades og har kontinuerlig tilsyn med fiskereiskapen. Stong eller handsnøre som er sett ut frå land, eller festa på isen utan tilsyn, blir rekna som fastståande reiskap, og er ikkje tillete.

Unntak:

Fiske med oter er tillete i Vinstre mot løysing av eige fiskekort. Det kan seljast inntil 5 kort pr. døgn. Fiske med oter i Urektjednet, Perstjednet, Rjupetjednet, Storetjednet i Skreddalen, Stortjednet ved Skaget og Sanddalstjednet er tillete.

6. Innanbygdsbuande

Med det unntak som er sett i pkt 5, er fiske med oter, line, isonglar, garn og ruse berre lovleg for dei som siste året har vore og framleis er fast busett i Øystre Slidre kommune.

Fiske med garn

I tabellen nedanfor er oppført dei vatn som det er lov å fiske med garn i, tal på garn som er lov å nytte, dei tider då det er lov å fiske med garn og dei moskevidder som er lov å bruke i dei einskilde vatn.

Namn på vatnet	Tal på garn pr. fiskar	Minste moskevidde	Tida for garnfiske f.o.m. - t.o.m.
Vinstre	25	16 omf./39 m/m	15.06. kl. 17.00 - 4.09.
Tansbergfj., Finnefj., Storetj.(Skag), Storetj. (Skreddalen), Sanddalstj og den del av Yddin som ligg i allmenningen.	10	18 omf./35 m/m	15.06. kl.17.00 - 4.09.
Midtre Saur, Sørre Saur, Ø.Skreppetj., Svultatj., Kjølen, Trøllåstj., Langetj.(Trøllåsen), Skåltj., den delen av Sørre og Nørre Kjølavatna som ligg i alm. Stryta, Skreddalstj.,Gravoltj. og Flåtj.	5	18 omf./35 m/m	15.06. kl. 17.00 - 4.09
Fjelltjednet	5	16 omf./39 m/m	1.08 - 4.09
Rjupetjednet, Urektjednet og Perstjednet	Ingen avgrensingar.		

Kvart garn skal ikkje vera meir enn 25 m. Same person kan ikkje fiske i meir enn eit vatn på same tid. Det er ikkje tille-
te å ha garn ståande nærare bekkeos enn 50 m.

Garn og liner skal vekjast kvar dag. Garn, ruser, liner og isonglar skal, på godt synlege merker vera merka med fiska-
ren sitt namn og adresse. Fiskaren må delta både ved utsetting, vekjing og opptaking av garna. Fiskaren kan ha med
kven han vil som hjelpesmann under fiskinga.

7. Gjeld for alle

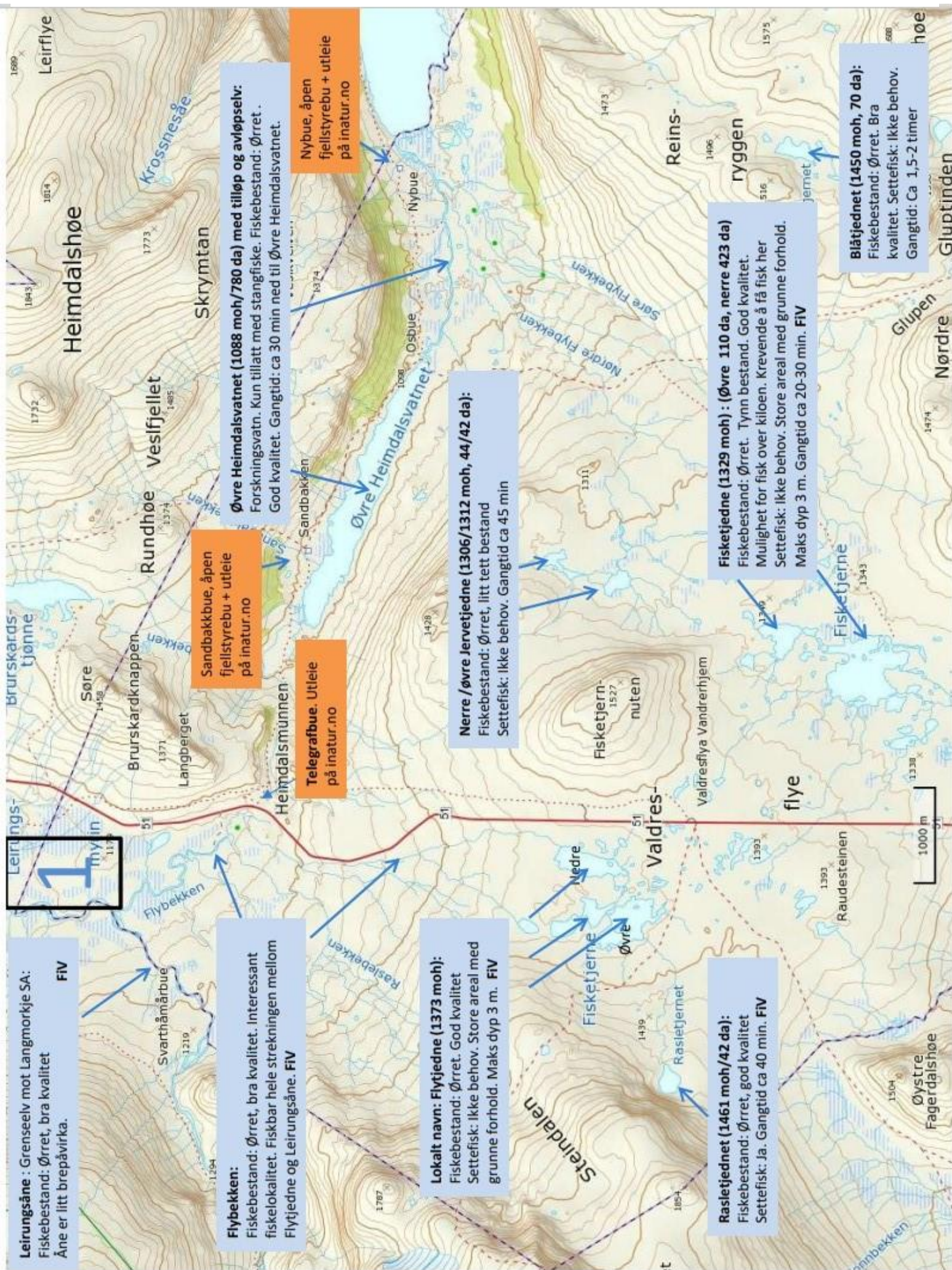
Bruk av båt under fiske er tillete. Ved ulovleg fiske frå båt, blir roaren stilt på like fot med den som handterer reiskapen.

Alt fiske i elver og bekker er freda f.o.m. 15.09 t.o.m. 25.10.

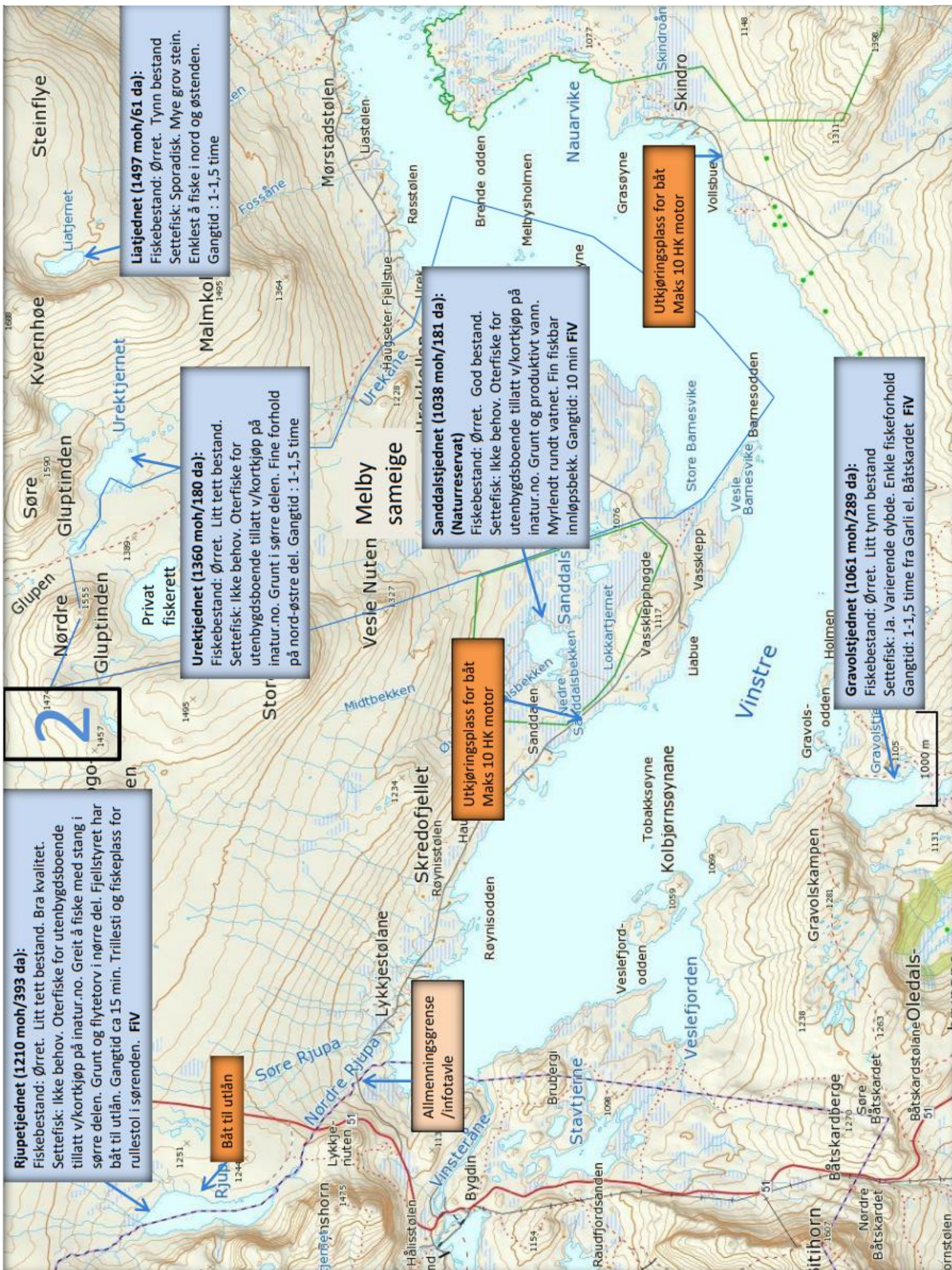
Brot på desse reglane vert straffa jf. fjellova §37.

Reglane tek til å gjelde 1. mai 2015.

Kart 12. Utklipp fra fiskeguiden vår. Vann som er merket med **FIV** er med i det felles fiskekortet «Fisking i Valdres»



Kart 13. Utklipp fra fiskeguiden vår. Vann som er merket med **FIV** er med i det felles fiskekortet «Fisking i Valdres»



Litt om friluftsliv generelt

Turgåere, fotturer og topturer på ski

Det er allerede mye aktivitet i utredningsområdet. Det blir lett tråkk og stier i sårbar fjellvegetasjon, og det er synlig slitasje på fjellvegetasjon i enkelte steder. Generell er denne type vegetasjon som er representert her svært sårbar under enkelte værforhold. Det kan etterlates avtrykk som det kan, avhengig av stedet og vegetasjonstype, ta flere tiår før det blir usynlig.



Foto DNT Valdres

Sommeren 2015 startet DNT Valdres arbeidet med å kloppegge de bløteste partiene av ruta mot Rasletind. Det er også en mye brukt sti til Fisketjednnuten, her ble det etter hvert flere stier mot toppen, og denne har Fjellstyret derfor merket for å kanalisere ferdselen.

Dersom en utvidelse av nasjonalparken fører til en betydelig økning i antall besøkende – som følge av verne-status, økt reiselivsaktivitet eller andre forhold – vurderer vi det som en risiko for potensielle negative konsekvenser for området.

Sykling

Med nytt regelverk for el-sykler er vi redde for at flere kommer til å ta i bruk sykkel i terrenget. Området (terrenget) er mer tilgjengelig på sykkel enn det som antallet syklistene pr i dag viser, men dette kan raskt endre seg.

Bildet viser en elektrisk rullestol/4-hjuls sykkel. Dette er et framkomstmiddel som pr. i dag er ulovlig i utmark, men som gjør at flere kan komme seg ut i naturen. Det kan føre til mer slitasje, og ikke minst kan det gå ut over bakkehekkende fugler.



Kiting, toppturer og skiløyper

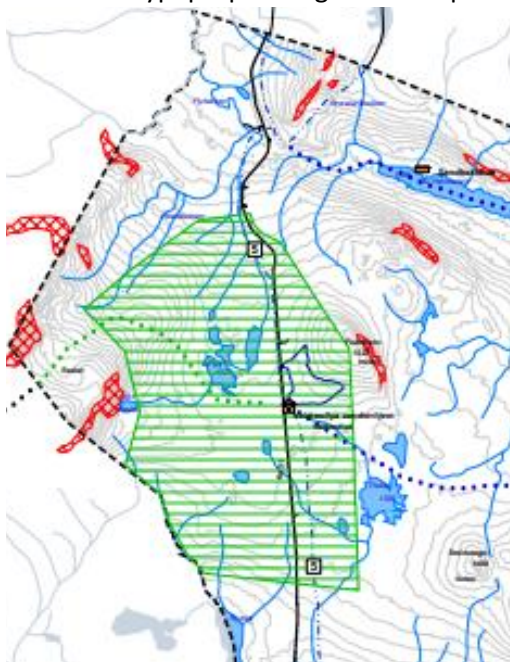
Utredningsområdet på Valdresflye er mye brukt til fjellski, kiting og toppturer (randonee) i perioden etter første snøfall og fram til veien vinterstenges, og på våren når veien igjen åpnes. Det er også stor aktivitet i skiløypenettet, spesielt på fine dager etter at veien er åpnet før påske og fram til førefall.

Det grønne området (kart 14) er satt av til løypepreparering, og det varierer noe de ulike årene hvor det blir kjørt opp løyper.

Det er også en skiløype fra Valdresflye og til Bygdin, her går det årlige skiløpet «Rjupesleppet».

I utredningsområdet går det i dag en preparert hundeløype langs veien, i tillegg til spor som kjøres opp «manuelt» og benyttes av hundekjørere – både i privat regi og som en del av turistvirksomhet.

Kart 14. Løypeprepareringsområdet på Valdresflye.



Fuglekikking og fugleliv

Fugler en viktig del av økosystemet, fordi de spiller en sentral rolle i både pollinering, frøspredning og kontroll av insektsbestander. Mange fuglearter er også indikatorer på miljøhelse, da endringer i fuglepopulasjoner ofte kan varsle om endringer i miljøet eller klimaet. Fugler bidrar til å opprettholde balansen i naturen, og deres tilstedeværelse er et tegn på et sunt og fungerende økosystem.

I høyfjellsområder som Valdresflye er fuglelivet spesielt sårbart på grunn av det tøffe klimaet og de sensitive leveområdene. At vi tar vare på disse artene er derfor avgjørende for å sikre at økosystemene forblir intakte og motstandsdyktige mot forstyrrelser og klimaendringer.

For noen er friluftsliv nært knyttet til fuglekikking, og Valdresflye er populær. I boka «Guide til Norges fugleliv» be-

skrives Valdresflye som et trebart høyfjellsplatå med slake moreneåser, beliggende ved foten av Jotunheimens steile alpetinder. Flye har et rikt fugleliv bestående av en nesten komplett samling av sørnorske fjellarter. FV51 krysser vidda fra sør til nord, med høyeste punkt 1389moh., noe som gjør Valdresflye til Norges nest høyeste fjellovergang (etter Sognefjellsvegen). Veggen har gitt Valdresflye en tilgjengelighet som har bidratt til å gjøre den til en av de mest populære fjellokalitetene i landet.



Myrsnippe på Valdresflye.
Foto Torborg Berge.

Telting, bobiler og villcamping

Allemannsretten er et fellesgode som er en del av kulturarven vår, og den gir alle rett til å ferdes og oppholde seg i utmarka i Norge. Allemannsretten er forankret i friluftsloven og den gjelder bl.a. telting. Men allemannsretten gjelder ikke motorisert ferdsel. Kort fortalt er vei som ikke er opparbeida for kjøring med bil ansett som utmark, og motorferdsel i utmark er som hovedregel forbudt.

På Valdresflye og andre steder la fjelloppsynet merke til en økende tendens til at enkelte kjører lengre og lengre ut i terrenget. Noen steder i Øystre Slidre statsallmenning er terrenget såpass fremkommelig at det er mulig å komme seg et godt stykke selv i en bil uten 4x4. Dette er ikke lovlig.

Ofte starter det med at en bil kjører lengre ut i terrenget, flere følger på, og terrengslitasjen blir større og større. Etterhvert kan det nesten se ut som om det er en vei som det er lov å kjøre på, selv om det egentlig bare er kjørespor som blir verre for hvert år.

Dette skjedde flere steder på Valdresflye og ved Heimdalsmunnen. Etter avtale med Statskog satte vi opp fysiske sperringer enkelte steder her høsten 2021. Bakgrunnen for tiltaket er å forhindre lovbrudd og terrengslitasje, og å gi vegetasjonen i område en mulighet til å revegetere seg. Det er selvfølgelig fortsatt mulig telte i disse områdene, men du kan ikke kjøre inn.



I perioden som veien er åpen så er det svært vanlig med telting i utredningsområde. Spesielt mange telt er det i sommer-sesongen, og på våren i helgene når det er fint føre for topp-turer på ski.

På alle rasteplasser og parkeringsplasser er det mange bobiler hele sommer sesongen, men også noe overnatting resten av året.